

WÓJT GMINY GILOWICE

GILOWICE

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

TEKST STUDIUM

załącznik nr 1
do Uchwały Nr XLVII/273/14
Rady Gminy Gilowice
z dnia 12 listopada 2014r.

GILOWICE, LISTOPAD 2014 rok

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
TOM I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	4
1. Ogólna charakterystyka gminy Giłowice	5
1.1. Położenie obszaru, układ administracyjny	5
1.2. Struktura przestrzenna	5
1.3. Rzeźba terenu, budowa geologiczna.....	6
1.4. Surowce mineralne	7
1.5. Warunki klimatyczne.....	7
1.6. Warunki wodne.....	8
1.7. Warunki glebowe	9
1.8. Zasoby leśne	9
1.9. Wnioski.....	10
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i wymogów jego ochrony	11
2.1. Ekosystemy leśne, ochrona przyrody i krajobrazu.....	11
2.2. Stan środowiska i źródła zagrożeń	15
2.3. Wnioski.....	19
3. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	20
3.1. Rolnicze właściwości gleb i ich przydatność.....	20
3.2. Uwarunkowania produkcji rolniczej.....	21
3.3. Zanieczyszczenie gleb.....	21
3.4. Gospodarstwa rolne	22
3.5. Wnioski.....	23
4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zainwestowania terenu	24
4.1. Struktura użytkowania terenu	24
4.2. Stan prawny gruntów.....	24
4.3. Rodzaje i funkcje zabudowy	24
4.4. Działalność gospodarcza na terenie gminy	27
4.5. Wnioski.....	28
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania komunikacji	29
5.1. Komunikacja drogowa	29
5.2. Komunikacja kolejowa	29
5.3. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne.....	29
5.4. Wnioski.....	29
6. Infrastruktura techniczna	30
6.1. Zaopatrzenie w wodę.....	30
6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.....	30
6.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów.....	30
6.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	30
6.5. Zaopatrzenie w gaz	31
6.6. Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	31
6.7. Telekomunikacja.....	31
6.8. Wnioski.....	31
7. Uwarunkowania społeczno - demograficzne	32
7.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności, ruch naturalny, migracje	32
7.2. Charakterystyka ludności wg płci i wieku.....	32
7.3. Rynek pracy, źródła utrzymania	33
7.4. Rozwój liczebny ludności.....	33
7.5. Wnioski.....	33
8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków	34
8.1. Uwarunkowania wynikające z obowiązku ochrony dóbr kultury.....	34
8.2. Stan zachowania zasobów krajobrazu kulturowego gminy.....	35
8.3. Wnioski.....	36
9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	38
9.1. Wnioski złożone do Studium.....	38
9.2. Ustalenia Strategii zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu żywieckiego na lata 2006 - 2020.....	40
9.3. Wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego	45
9.4. Wnioski z opracowania ekofizjograficznego	46

Wstęp

„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gilowice” opracowane zostało na zlecenie Wójta Gminy Gilowice.

Podstawą opracowania jest Uchwała Nr XXII/131/2012 Rady Gminy Gilowice z dnia 26 października 2012 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gilowice, obejmująca obszar gminy w granicach administracyjnych.

Opracowanie wykonane zostało zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 27 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Studium zawiera:

Tom I - treści związane ze stanem istniejącym, diagnozą aktualnej sytuacji gminy i **uwarunkowania** jej rozwoju, których bazą były informacje otrzymane od jednostek zawiadomionych o przystąpieniu do opracowania „Studium ...”, a także opracowania wykonane na etapie poprzednich edycji studium i planu zagospodarowania przestrzennego gminy - zał. nr 1.

Tom II - treści określające **kierunki** rozwoju przestrzennego i zasady polityki przestrzennej, a więc podstawowe reguły działania w Gminie Gilowice przyjęte przez samorząd, formułowane na spotkaniach z władzami Gminy, przy uwzględnieniu zapotrzebowania społecznego, wynikającego ze złożonych wniosków przez jednostki oraz mieszkańców gminy - zał. nr 2.

Integralną częścią Studium... są następujące załączniki graficzne:

Rysunek nr 1 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gilowice - „Uwarunkowania formalno prawne”, „Uwarunkowania środowiskowe i kulturowe”, skala 1 :10 000 - zał. nr 3.

Rysunek nr 2 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gilowice - „Kierunki Zagospodarowania przestrzennego”, skala 1:10 000 - zał. nr 4.

Tekst i rysunki Uwarunkowań i Kierunków Studium stanowią załączniki do uchwały o uchwaleniu studium. Integralną częścią Studium, nie stanowiącą jednocześnie załącznika jest także „Dokumentacja formalno - prawna”, zawierająca zbiór opinii i uzgodnień dotyczących studium wraz z uwagami wniesionymi przez instytucje opiniujące i odpowiednim komentarzem. Materiały analityczne wynikające ze stanu istniejącego dokumentujące przebieg prac merytorycznych:

1. Informacje wejściowe od jednostek organów samorządowych
2. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gilowice
3. Plan zagospodarowania przestrzennego obowiązujący w granicach administracyjnych Gminy Gilowice (obecne obowiązujące prawo lokalne) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko
4. Program Ochrony Środowiska Gminy Gilowice
5. Dane z GUS
6. Inwentaryzacja urbanistyczna i inne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gilowice nie stanowi prawa miejscowego. Stwarza jednak podstawy do ustalania, w sporządzanych w następnej kolejności planach miejscowych, regulacji dotyczących przeznaczenia i szczegółowych zasad zagospodarowania poszczególnych terenów.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GILOWICE

TOM I - UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

OPRACOWANIE:

BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO SPÓŁKA Z O.O.
UL. WAPIENICKA 24A
43-382 BIELSKO - BIAŁA

ZESPÓŁ AUTORSKI:

mgr inż. arch. JOANNA KACZMAREK - MIKUSZEWSKA
mgr IWONA GÓRSKA
DANUTA ROMĄNCZYK
EWA BABIŃSKA

BIELSKO - BIAŁA, 2014 rok

1. Ogólna charakterystyka gminy Gilowice

1.1. Położenie obszaru, układ administracyjny

Gmina Gilowice leży na południowo-wschodnim skraju województwa śląskiego, w powiecie żywieckim. Gmina wiejska oddalona od siedziby województwa - Katowic o ok. 65 km (w kierunku północno - zachodnim), od Bielska Białej - 35 km, od siedziby powiatu - Żywiec 12 km (w kierunku zachodnim). Od zachodu graniczy z miastem Żywiec, od północy z gminą Łękawica, od wschodu z gminą Ślemień, od południa z gminą Świnna. W skład gminy wchodzi 2 sołectwa: Gilowice i Rychwałd.

Obszar o niewielkiej powierzchni - ok. 30 km² o kształcie nieregularnym, położony u stóp Beskidu Małego, we wschodniej części Kotliny Żywieckiej. Gilowice usytuowane są równoleżnikowo we wschodniej części Kotliny Żywieckiej, w dolinie rzeki Łękawki, która wpływa do Jeziora Żywieckiego, natomiast Rychwałd zajmuje dolinę potoku Nawieśnik (wpływającego do Łękawki) o dość stromych zboczach.

1.2. Struktura przestrzenna

Ogólna charakterystyka gminy (2011 rok):

wybrane dane statystyczne	ogółem gmina		w skali powiatu	w podregionie bielskim
	jednostka	wielkość		
- powierzchnia	km ²	29,6	2,7	1,2
- liczba mieszkańców	tys. osób	5.797	3,9	0,9
- gęstość zaludnienia	os/km ²	214	147	281
- stopień lesistości	% z pow. ogółem	21	52	41
- kobiety na 100 mężczyzn	K/100M	104	104	107
- ludność w wieku produkcyjnym	% ogółu ludności	62,5	63,2	63,7
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	os/100 os	59,9	58,2	57,1
- pracujący na 1000 ludności	prac./1000 M	96	64	72
- bezrobotni zarejestrowani	% ludn. w wieku produk.	7,7	6,7	b.d.
- stopa bezrobocia	%		13,9	9,4
- podmioty gospodarcze	jedn.REGON/10tys.M	144	85	108
- ludność korzystająca z instalacji: wodociąg kanalizacja gaz	% ogółu ludności	51,1 - -	b.d.	b.d.

/Źródło: www.stat.gov.pl.bdl/

Struktura gminy:

sołectwo	ludność /2010rok/		powierzchnia		gęstość zaludnienia os/km ²
	I. ludności	% og.	km ²	% og.	
Ogółem, w tym:	5927	100,0	27,59	100,0	214
Gilowice	4394	74,1	18,25	66,1	241
Rychwałd	1533	25,9	9,34	33,9	164

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Struktura funkcjonalno - przestrzenna gminy:

- Gmina ma typowo rolniczy charakter. Zabudowa na obszarze gminy ukształtowała się głównie w dolinach potoków Łękawka i jej dopływu Nawieśnik, w nawiązaniu do układów komunikacyjnych. Sołectwa o zróżnicowanej wielkości i gęstości zaludnienia.
- Wieś gminna Gilowice usytuowana jest wzdłuż potoku Łękawka i jej dopływów, stąd główny przebieg sieci osadniczej (zabudowa mieszkalno-zagrodowa i usługowa) ma kierunek wschód - zachód. Zabudowa o mniejszej intensywności znajduje się także wzdłuż prawej i lewobrzeżnych mniejszych dopływów Łękawki, na stokach licznych pagórków okalających dolinę głównego cieku. Bardziej zwarte zagospodarowanie osadnicze, w tym o charakterze letniskowym znajduje się również w północnej części sołectwa, przy drodze wojewódzkiej z Żywca do Suchoj Beskidzkiej (tzw. droga cesarska).

Zabudowa sołectwa Rychwałd skupiona jest przede wszystkim wzdłuż głównej drogi we wsi prowadzącej z Łękawicy do Rychwałdku (na kierunku północ-południe) oraz przy drogach bocznych. Zabudowa ma charakter zwartej. Rozproszone osadnictwo znajduje się także wśród mozaikowo rozmieszczonych pól i łąk.

- Na całym obszarze, szczególnie w rejonach zwartej zabudowy, występuje przemieszanie zabudowy mieszkalnej z zagrodową, usługową i rzemieślniczą. Poza zabudową administracyjno-usługową skoncentrowaną w centrum wsi Gilowice brak ukształtowanych wiejskich centrów usługowych.
- Zewnętrzny układ drogowy zapewnia gminie powiązania z sąsiednimi miastami (Żywiec, Bielsko Białe, Sucha Beskidzka) oraz z siedzibą województwa (Katowice). Układ głównych dróg odzwierciedla stan historyczny: przebiegająca północną częścią wsi Gilowice droga wojewódzka to historyczna tzw. droga cesarska, drogi biegnące przez centrum wsi Gilowice i Rychwałd należą do traktów historycznych w Beskidach.
- Pokażnym powierzchniowo obszarem funkcjonalnym w przestrzeni gminy jest tzw. obszar „otwarty” upraw polowych i lasów. Tereny rolne położone są na stokach wzniesień okalających dno doliny Łękawki od strony północnej i południowej. Zwarte połacie leśne zajmują niewielkie powierzchnie i są ograniczone do najwyższych położonych fragmentów gminy (na północy - wzniesienia Beskidu Małego, na południu - stoki wzniesień Beskidu Średniego). Jak na warunki karpackie, gmina o niskim poziomie lesistości.
- Obszar na północ od doliny Łękawki objęty ochroną prawną w granicach obszaru chronionego Parku Krajobrazowego Beskidu Małego wraz z otuliną.
- Wyraźne zmiany w przestrzeni rozpoczęły się w latach 70-tych XX wieku, głównie w wyniku przebudowy starej drewnianej zabudowy wiejskiej na bezstylową zabudowę jednorodzinną oraz zagospodarowania związanego z działalnością gospodarczą oraz przemieszczeniem zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej.

1.3. Rzeźba terenu, budowa geologiczna

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski (Kondracki 2000) obszar gminy położony jest w granicach podprovincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie i dwóch regionów:

- Beskid Mały - wzdłuż północnej granicy gminy fragment stromego stoku pasma Gibasowego Gronia opadającego w kierunku południowym, z kulminacjami Czoh (476m npm) i Paprotnia (660m npm).
- Beskid Makowski - pasma wzniesień wzdłuż południowej granicy sięgających wysokości ponad 500m npm, ze szczytami Ostry Groń (577m npm), Barutka (662m npm) i Łyska (640m npm).

Granica pomiędzy jednostkami jest pas obniżenia pochodzenia geologicznego (strefa graniczna płaszczowiny śląskiej i magurskiej) przebiegający od granicy z miastem Żywiec, wzdłuż biegu doliny potoku Łękawka w kierunku wschodnim do granicy z Ślemieniem.

Jest to obszar młodych gór fałdowych charakteryzujący się występowaniem wzniesień gór średnich i niskich z fragmentami powierzchni zrównań, z głównymi grzbiecami o przebiegu równoleżnikowym wyraźnie rozdzielonych dolinami głównych cieków. Obszar Beskidu Małego ma charakter zwartej, górskiej wyspy. Szczytowe partie zboczy są na ogół bardziej strome od niżej leżących. Zbocza są pocięte jarami potoków. Jest to sieć plejstoceńskich dolinek nieckowatych o dnach odmłodzonych w holocenie. Dolina Łękawki (o przebiegu równoleżnikowym) i sieć jej dopływów (wpadających prostopadle do cieków głównych) rozcinają, wytworzony tutaj poziom górski, na działach łagodnych i szerokich wierzchołkach. Północne, mniej strome, stoki wzniesień Beskidu Makowskiego przechodzą w szerokie i płaskie partie wierzchołkowe.

Podłoże skalne obszaru budują trzeciorzędowe utwory fliszu karpackiego płaszczowiny śląskiej (Beskid Mały) i magurskiej (Beskid Makowski), zapadające generalnie na południowy wschód. Obszar całej gminy położony jest praktycznie w obrębie rozległej strefy nasunięcia od południa płaszczowiny magurskiej na śląską. Utwory płaszczowiny śląskiej to głównie odporne gruboławicowe piaskowce serii godulskiej (budujące wzniesienia) z wkładkami mniej odpornych łupków, iłów i iłolupków (wykorzystywane przez doliny).

W budowie płaszczowiny magurskiej dominują najstarsze serie: warstwy inoceramowe, warstwy ciężkowickie, łupki pstre, warstwy podmagurskie i warstwy magurskie. Ze strefą nasunięcia (granica pomiędzy jednostkami) związane jest występowanie brekcji tektonicznej oraz licznych zaburzeń tektonicznych i nasunięć łuskowych. Brekcja tektoniczna ma postać masy ilastej, twardej, z wyraźnymi śladami łupliwości łupków ilastych i marglistych, silnie zafalowanych. W obrębie masy ilastej tkwią okruchy łupków oraz głazy, bloki, rozerwane ławice i pakiety piaskowców.

Nagromadzenie głazów i spękania otwierają drogę filtracji wody, powodującej uplastycznienie masy ilastej; stąd podłoże to wykazuje znaczne predyspozycje osuwiskowe. Osuwiska wykształciły się głównie w obrębie piaskowcowo-łupkowych warstwach jednostki magurskiej w postaci koluwalnych jeziorów osuwiskowych odmłodzonych w holocenie bądź czynnych współcześnie. Strefami o znacznej predyspozycji do powstawania lub uaktywnienia osuwisk są niszce źródłiskowe potoków, dolne partie zboczy dolin i strefy uskokowe. Do obszarów potencjalnie zagrożonych należą również strefy kontaktu grubo ławicowych kompleksów piaskowców (głównie magurskich) i podścielających je łupków ilastych. Ponadto na terenie całej gminy występują niewielkie obszary objęte spęływaniem i szczególnie zagrożone powstawaniem osuwisk.

Na podłożu skalnym zalegają utwory czwartorzędowe w postaci eluwiów (pokrywy zwietrzelinowe) i aluwiów (osady rzeczne). Utwory czwartorzędowe są reprezentowane przez ropy, gliny i piaski zwietrzelinowe oraz mułki, piaski i żwiry rzeczne plejstoceny i holoceny. Utwory aluwialne występują w postaci odosobnionych płatów na fragmentach wysokiej terasy akumulacyjnej u zbiegu dolin bocznych z doliną główną. Miąższość tych utworów wynosi do 10m.

1.4. Surowce mineralne

Pod względem surowcowym obszar słabo rozpoznany. Na terenie gminy nie występują udokumentowane, o wysokiej wartości, złoża kopalin energetycznych i kruszyw naturalnych. Występują tu natomiast nie eksploatowane złoża piaskowców i żwirów o średniej jakości, które mogą nadawać się do budowy dróg, do produkcji tłuczni i klinkera:

- w dolinie Łękawki fragmenty obszarów złóż kruszywa naturalnego „Łękawica”, „Łękawica I” i „Łękawica II” - żwiry rzeczne eksploatowane lokalnie przez mieszkańców.

W utworach czwartorzędu i skalnego podłoża występują zbiorniki wód geotermalnych (wg. Opracowania ekofizjograficznego dla Gminy, 2003rok):

- w utworach czwartorzędu (w dolinie Łękawki i jej prawobrzeżnych dopływów) - zbiorniki porowe o temperaturze wód 6 - 10°C,
- w piaskowcach godulskich i Igockich - zbiorniki o średniej porowatości i przepuszczalności i temperaturze wody 30 - 50°C,
- w utworach miocenu - zbiorniki o charakterze porowym i temperaturze wody ok. 55°C,
- w utworach dewońskich - w północnej części gminy zbiornik w utworach węglanowych o temperaturze wody 60 - 65°C; w strefie zwietrzelinowej i szczelinowej utworów prekambryjskich o temperaturze wody 65 - 70°C.

Ze względu na położenie w strefie otulinowej Parku Krajobrazowego Beskidu Małego obowiązują ograniczenia w eksploatacji i wykorzystaniu surowców, wynikające z ustanowienia tej formy ochrony.

1.5. Warunki klimatyczne

Gmina Gilowice są obszarem o zróżnicowanym, piętrowym układzie elementów klimatycznych. Obszar położony pomiędzy rzędnymi 360 - 660 m n.p.m., pod względem klimatycznym znajduje się w zasięgu karpackiej dzielnicy klimatycznej, w strefie klimatów podgórskich i dolinnych, charakteryzujących się zmiennością poszczególnych czynników klimatycznych w zależności od wysokości n.p.m., ekspozycji i kształtu form terenowych. Wyższe partie wzniesień Beskidu Małego i Makowskiego charakteryzują się pewną odrębnością gdyż zaznacza się tu zarówno wpływ klimatu podgórskiego jak i górskiego. W podstawowej części gminy klimat mało zróżnicowany, umiarkowanie łagodny w dolinie i nieco surowszy na wyniesieniach. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 7,5°C, średnia długość okresu bezprzymrozkowego

wynosi ok. 160 dni; średnie roczne sumy opadów są stosunkowo wysokie i wynoszą od 900mm w dolinach do ponad 1000mm na szczytach wzniesień o ekspozycji zachodniej; średnioroczna liczba dni z pokrywą śnieżną od 80 dni w dolinach do ponad 100 dni na osłoniętych grzbietach górskich. W analizowanym obszarze przeważają wiatry wiejące z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich, co jest zgodne z kierunkiem adwekcji mas powietrza warunkowanym przez ułożenie okalających masywów górskich. Warunki klimatu lokalnego modyfikuje: zróżnicowana ilość bezpośredniego promieniowania słonecznego padająca o różnych porach roku na stoki o różnym nachyleniu i ekspozycji, położenie w stosunku do przeważającego kierunku napływu wilgotnych mas powietrza, form terenowych oraz przeszkód na drogach spływu mas powietrza. Częstym zjawiskiem meteorologicznym występującym na tym obszarze jest występowanie, szczególnie w okresie zimowym, wiatrów fenowych oraz w dolinie rzecznej inwersja temperatur, która prowadzi do powstawania zastoisk zimnego powietrza i tworzenia się mgieł radiacyjnych. Na warunki klimatyczne tego rejonu ma również, położony w sąsiedztwie (od strony zachodniej) duży zbiornik wodny (Jezioro Żywieckie) - łagodzenie amplitudy temperatur, zwiększenie wilgotności powietrza.

1.6. Warunki wodne

Obszar gminy położony jest w całości w zlewni rzeki Łękawki, prawobrzeżnego dopływu rzeki Soły. Łękawka o równoleżnikowym przebiegu na terenie gminy bierze swój początek w okolicach wsi Kocoń (na wschód od terenu gminy) i wpada do Soły poprzez Jezioro Żywieckie (na zachodzie). Zlewnia Łękawki obejmuje zbocza górskie zarówno Beskidu Makowskiego jak i Małego. Ponadto w granicach gminy płyną liczne dopływy zasilające Łękawkę: lewobrzeżne - Skotniczyk, Mała Łękawka, Wilczyniec (na terenie wsi Gilowice), prawobrzeżne - Nawieśnik (na terenie wsi Rychwałd) oraz liczne potoki bez nazwy. Źródłowe odcinki potoków doprowadzających wody do Łękawki są bardzo czyste i dzięki temu wody tej rzeki zaliczane są do I i II klasy czystości. Koryto rzeki Łękawki jest częściowo uregulowane. Ciek ma charakter górskich potoków i cechuje go gwałtowny spływ wód w okresie obfitych opadów atmosferycznych. Maksymalne odpływy miesięczne notowane są również podczas roztopów wiosennych. Minimalne odpływy występują jesienią, głównie w październiku. Gęsta sieć rzeczna z ciekami o znacznych spadkach stwarza okresowo zagrożenie powodziowe wynikające ze znacznej dynamiki wód powierzchniowych. Szybki powierzchniowy spływ wód opadowych uzależniony jest również od niskiej retencyjności obszaru. Powierzchnie leśne porastają tylko najwyższe partie grzbietów górskich, na pozostałym obszarze dominują grunty orne oraz tereny zabudowane.

Ze względu na panujące warunki hydrogeologiczne obszar gminy Gilowice usytuowany jest w obrębie jednostki hydrogeologicznej - makroregionu południowopolskiego, regionu Karpackiego, podregionu zewnętrznokarpackiego, gdzie wyróżnić można zwierciadło wód podziemnych w utworach fliszowych, związane z litologicznym wykształceniem warstw oraz w utworach czwartorzędowych związanych z dolinami rzeczny. Zwierciadło w utworach fliszowych posiada charakter szczelinowy lub szczelinowo - porowy, natomiast w utworach czwartorzędowych - porowy. Wody gruntowe na terenie gminy występują na zboczach górskich w postaci źródeł o charakterze zwietrzelinowym i szczelinowym o zróżnicowanej wydajności.

Wody trzeciorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego występują głównie w obrębie utworów płaszczowiny śląskiej, cienko ławicowych piaskowców warstw godulskich o charakterze szczelinowo - porowym lub szczelinowym, nieciągły na zmiennej głębokości 3 - 20m ppt (w zależności od litografii utworów, tektoniki oraz od intensywności rozcięcia erozyjnego dolin), o dużej twardości, a ze względu na brak izolacji wysokim stopniem zagrożenia zanieczyszczeniami.

Zwierciadło wody w utworach czwartorzędowych występuje w pokrywach zwietrzelinowych na stokach wzniesień i utworach aluwialnych w korytach rzeki Łękawki i jej dopływów:

- w utworach zwietrzelinowych na stokach na kontakcie utworów zwietrzelinowych z podłożem skalnym nie tworzy warstwy wodonośnej, występuje na różnych głębokościach 0,1 - 5,0m ppt, zbiornik charakteryzuje się niewielką wydajnością podlegającą znacznym wahaniom, w zależności od przepuszczalności podłoża, ilości opadów i nachylenia stoków;
- w utworach aluwialnych, w piaskach i żwirach częściowo zaglinionych teras i stożków napływowych, w stałym kontakcie hydraulicznym z wodą w rzekach o poziomie na głębokości

2 - 5m ppt, na ogół jest to zbiornik bardziej zasobny niż w utworach fliszowych; średnia głębokość ujęć wody wynosi 8 m.

Najbardziej zasobne fragmenty jednostek hydrogeologicznych zostały zaliczone do głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), wydzielonych w ramach programu „Strategia ochrony głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce”. Część północna gminy położona jest w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 447 - „Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały)”. Jest to zbiornik szczelinowo - porowy w kredowych warstwach godulskich. Wody zbiornika są bardzo nieznacznie zanieczyszczone, łatwe do uzdatniania, pomimo, że wody tego poziomu są słabo izolowane i silnie narażone na zanieczyszczenia z powierzchni.

1.7. Warunki glebowe

W gminie Gilowice występuje znaczne zróżnicowanie topologiczne, gatunkowe i rodzajowe gleb. Przestrzenna zmienność ich występowania uwarunkowana została urzeźbieniem terenu, właściwościami czynników glebotwórczych, warunkami klimatycznymi, stosunkami wodnymi oraz szatą roślinną.

Występujące gleby należą do gleb terenów górskich i podgórskich, w zależności od właściwości skały macierzystej spotykamy tu:

- na gliniasto - ilastej zwietrzelinie piaskowców i łupków fliszowych budujących stoki przeważają gleby:
  - * brunatne, w zależności od podłoża brunatne właściwe (skały fliszowe o spoiwie węglanowym) oraz brunatne kwaśne (skały fliszowe o spoiwie niewęglanowym), gleby szkieletowe i grubokamieniste o składzie mechanicznym gleb gliniastych i ilastych średnio i silnie szkieletowych, występują powszechnie w niższych partiach stoków, na spłaszczeniach podstokowych i w dolinie Łękawki, silnie zróżnicowane pod względem miąższości i zasobności w przyswajalne składniki pokarmowe, III, IV i V klasy gleb,
  - * bielcowe (wytworzone w drzewostanach szpilkowych) i pseudobielcowe (powstałe po wylesieniu i przeznaczeniu pod uprawę gleb bielcowych) wyjąłowane, silnie zakwaszone, lekkie i szkieletowe, występują w górnych partiach wzniesień i na stokach o dużych spadkach, V, VI i VIz klasy gleb,
- na utworach aluwialnych w dolinach, mady w różnym stadium rozwoju:
  - * inicjalne w granicach współczesnych koryt rzecznych, szkieletowe o składzie mechanicznym żwirów piaszczystych, rolniczo nieprzydatne,
  - * na wyższych terasach i stożkach napływowych w dolinie Łękawki oraz dolnych odcinkach głównych dopływów, gleby gliniaste lekkie i średnie, brunatne o składzie mechanicznym gleb gliniastych i piaszczystych silnie szkieletowych, o dobrze wykształconych profilach glebowych i dużej zasobności w składniki pokarmowe, II - III klasy gleb, w znacznej części zajęte przez pastwiska lub lasy.

Skała macierzysta powoduje, iż 80% gleb występujących na terenie gminy ma właściwe uwilgotnienie. Gleby te powstały z glin średnich, ciężkich i pylastych. Tylko gleby wytworzone z glin zalegających płytko na podłożu skalnym mają okresowy niedobór wilgoci.

1.8. Zasoby leśne

Występowanie lasów jest tu bezpośrednio związane z istnieniem pięter roślinnych charakterystycznych dla Karpat. Dla obszaru wznoszącego się od poziomu ok. 350m n.p.m. w dolinie Łękawki do wysokości niewiele ponad 650m n.p.m. w szczytowych partiach wzniesień Beskidu Małego i Makowskiego typowa jest szata roślinna charakterystyczna dla pięter pogórza i regla dolnego. Łatwa dostępność, intensywne zagospodarowanie rolnicze i rozwój osadnictwa praktycznie całkowicie wyrugowały z tego obszaru roślinność naturalną. Na całym obszarze dominują pola uprawne, łąki i pastwiska, wierzchowiny najwyższych wzniesień porośnięte są lasami.

Stopień odkształcenia występujących obecnie zbiorowisk roślinnych w stosunku do naturalnej roślinności potencjalnej – można ocenić, jako umiarkowany i silny.

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Gilowice wynosi ok. 645 ha, z czego w administracji Lasów Państwowych: Nadleśnictwo Jeleśnia, obręb: Żywiec pozostaje ok. 195 ha, nato-

miast 450 ha stanowią lasy niepaństwowe (niemal wyłącznie prywatne - ok. 95%). Znaczna przewaga lasów prywatnych w strukturze własności całości lasów w gminie - ok. 85%, jest rzadkością w skali Powiatu Żywieckiego.

Praktycznie cała powierzchnia leśna skupiona jest w obrębie partii podszczytowych pasm górskich Beskidu Makowskiego, okalających od południa teren gminy: Łyski, Barutki i Ostrego Gronia - w postaci niedużych, zwartych kompleksów leśnych, o zróżnicowanej strukturze własności, schodzących nieregularnymi enklawami („sięgaczami”) w pasmo pogórza oraz w niewielkiej części w masywie Paprotni w Beskidzie Małym w północno-wschodniej części gminy. Lesistość gminy (około 22,8%), chociaż stosunkowo niewiele mniejsza niż wskaźnik dla województwa śląskiego i całego kraju, jest przeszło dwukrotnie niższa od średniej dla powiatu żywieckiego (ok. 50,8%).

1.9. Wnioski

- *Teren gminy jest obszarem o typowych cechach krajobrazu wiejskiego niższych partii Beskidów, charakteryzującym się przede wszystkim: zróżnicowanymi rzędnymi terenu, znacznym rozdrobnieniem użytków rolnych, gęstą zabudową mieszkalno-zagrodową zarówno wzdłuż głównych dróg i cieków jak i rozmieszczoną chaotycznie wśród pól oraz w wyżej położonych enklawach przyleśnych.*
- *Fragmenty półnaturalnej roślinności występują na wzniesieniach o większych wysokościach względnych terenu oraz wzdłuż cieków. Ze względu na przyrodnicze i krajobrazowe walory samej gminy (pomimo niskiej lesistości), a także całych Beskidów istnieje podstawa do oceny obszaru gminy, jako rejonu o istotnych walorach dla rozwoju różnych form rekreacji i możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla różnych form zainwestowania.*
- *Dogodne powiązania komunikacyjne z Żywcem i Bielskiem - ośrodki regionalne (powiatowe), mają wpływ na stan obecny i dalszy rozwój gminy.*
- *Odległość i korzystne połączenia gminy z Katowicami i całą konurbacją śląską oraz sąsiedztwo jeziora żywieckiego i obszarów przyrodniczo chronionych stwarzają predyspozycje utworzenia z obszaru gminy strefy wypoczynku cotygodniowego, a w szerszym układzie (krajowym) - agroturystyki i form wypoczynku wyspecjalizowanego.*
- *Elementy wynikające ze struktury przestrzennej, mające wpływ na stan obecny oraz rozwój gminy, to:*
  - *niski poziom urbanizacji,*
  - *dobrze zachowane walory przyrodnicze i krajobrazu naturalnego.*

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i wymogów jego ochrony

2.1. Ekosystemy leśne, ochrona przyrody i krajobrazu

2.1.1. Rośliny i zwierzęta - bioróżnorodność

Dzięki bogactwu walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz położeniu północnej części gminy w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego i jego otulinie, gmina Giłowice należy do terenów o dużej wartości przyrodniczej. Bogate zróżnicowanie siedliskowe związane z urozmaiconą rzeźbą terenu, dość gęstą siecią hydrograficzną oraz nieźle zachowaną naturalną strukturą przyrodniczą, znajduje odzwierciedlenie w bogactwie szaty roślinnej. Ciągłość struktur roślinnych stanowi drogę migracji gatunków oraz rozprzestrzeniania się układów ekologicznych. Zwarty ciąg roślinności jednego typu lub ciąg bliskich sobie stanowisk może być traktowany, jako „korytarz” dla wszystkich tych gatunków, dla których roślinność stwarza korzystne warunki.

Charakterystyczne **zespoły roślinności** występujące obecnie na terenie gminy:

- Zespoły leśne, według przyrodniczo - leśnej regionalizacji Polski obszary leśne położone są w obrębie: VIII Krainy Karpackiej, w dzielnicy 1 Beskidu Śląskiego i Małego (cz. północno-zachodnia) i w dzielnicy 5 Beskidu Makowskiego i Wyspowego (cz. południowa i wschodnia), o następujących typach siedliskowych:
  - * dolneregłowy las bukowo-jodłowy z domieszką jodły z przewagą jodły i buka, dzisiaj przeważają tu gatunki iglaste (55% świerka, 10% jodły i 2% sosny) z 30% udziałem buka; porastający głównie grzbiety i stoki o dużych spadkach Beskidu Małego i Średniego,
  - * podgórski lęg jesionowy, w którym warstwę drzew o zwarcu 60 - 80% tworzy głównie olsza czarna, olsza szara, jesion wyniosły z domieszką dębu szypułkowego oraz grabu zwyczajnego o dobrze rozwiniętej warstwie krzewów i bujnym runie; występuje w dolnych partiach regla dolnego graniczących z Beskidem Żywieckim,
  - * grąd subkontynentalny, w którym warstwę drzew o zwarcu 80 - 90% tworzy przede wszystkim grab, dąb szypułkowy, lipa drobnolistna z domieszką klonu zwyczajnego o dobrze rozwiniętej warstwie krzewów i zróżnicowanym runie; występuje na niewielkich obszarach graniczących z Kotliną Żywiecką,
  - * kwaśna buczyna górską, w którym warstwę drzew o zwarcu 70 - 90% buduje głównie buk zwyczajny ze znaczną domieszką świerka i sporadycznym udziałem jodły o dobrze rozwiniętej warstwie krzewów i zróżnicowanym runie; występuje miejscami na terenach graniczących z gminą Ślemień,
  - * nadrzeczna olszyna górską, drzewostan, której tworzy olsza szara i olsza czarna o warstwie krzewów słabo rozwiniętej z bogatym i bujnym runem; porasta brzegi Łękawki i jej dopływów oraz miejsca wysięku wód,
  - * nadrzeczne zarośla wierzbowe porastające obrzeża rzeki i wilgotne rowy przydrożne.
- Zbiorowiska nieleśne, głównie zespoły łąkowe i zaroślowe:
  - * łąki świeże i pastwiska występujące w okolicach zabudowy zagrodowej i na większych spłaszczeniach terenowych o ubogiej formacji roślinnej charakterystycznej dla łąk grądowych powstałych na zakwaszonych glebach,
  - * łąki wilgotne występujące w naturalnych obniżeniach terenowych po obu stronach rzeki Łękawki i jej dopływów o bogatym składzie gatunkowym, o charakterze zbiorowisk zbliżonych do naturalnych o składzie gatunkowym w umiarkowanym stopniu kształtowanym przez użytkowanie gospodarcze,
  - * ziołorośla nadrzeczne porastające obrzeża cieków wodnych tworzące tzw. Łopuszany, które stanowią naturalną biologiczną obudowę cieków zapewniających możliwość migracji dla wielu gatunków roślin i zwierząt,
  - * zbiorowiska zaroślowe występujące na zboczach dolin większych cieków, na obrzeżach pól; stanowią swoisty ekoton, strefę przejściową pomiędzy ekosystemem lasu i ekosystemami nieleśnymi.
- Zbiorowiska antropogeniczne:
  - * zbiorowiska synantropijne upraw polowych, o okresowo pełnej pokrywie roślinnej, rozwijające się w warunkach kształtowanych przez człowieka (rośliny uprawne z niewielkim udziałem gatunków rodzimych), występujące głównie na stokach o niższych spadkach,

- * zbiorowiska ruderalne w strefach zabudowy charakteryzujące się dominacją gatunków obcego pochodzenia rozwijające się w nieustabilizowanych warunkach środowiska ze znacznymi powierzchniami pozbawionymi pokrywy roślinnej.

Duże zróżnicowanie siedliskowe widoczne jest również w zróżnicowaniu **świata zwierzęcego** zarówno pod względem przynależności systematycznej jak i wymagań siedliskowych. Na terenach leśnych oraz w okolicach zadrzewień nadrzecznych i na obrzeżach ekstensywnej zabudowy mieszkaniowej występuje możliwość względnie swobodnego bytowania zwierzyny leśnej i leśno-łąkowej. W charakterystyce świata zwierzęcego stwierdzono obecność następujących przedstawicieli kręgowców i bezkręgowców występujących pospolicie:

Ssaki - w rozczłonkowanych zespołach leśno - łąkowych stwierdzono obecność dużych ssaków, z wyraźną przewagą sarny na obrzeżach lasów; na terenach otwartych (łąki i zadrzewienia półnaturalne) dominują sarna, lis rudy i zając szarak, rzadziej można spotkać jelenia szlachetnego (głównie w centrum kompleksów leśnych), dzika, borsuka czy wiewiórkę, kunę leśną, orzesznicę lub piżmaka; najbogatszym siedliskiem drobnej teriofauny naziemnej są wilgotne łąki gdzie stwierdzono obecność znacznej ilości gatunków drobnych ssaków; mezofilne łąki kośne to siedlisko zdominowane przez szereg gatunków drobnych ssaków; obszary silnie zsynantropizowane - pola uprawne i użytki zielone, z wyraźnie zaznaczoną obecnością typowych gatunków synantropijnych, jak mysz domowa, mysz polna, nornik zwyczajny, nornica ruda, w tym 3 chronionych - kret, ryjówka aksamitna, jeż zachodni.

Ptaki - awifauna reprezentowana jest bogato przez licznie występujące: czajki, skowronki polne, rudzika, mysikrólika, makolągwę, świstunkę leśną, kosa, trznadla, sikory, dzięcioła dużego, dzięcioła czarnego; rzadziej można tu spotkać: kuropatkę, bażanta, wilgę, jastrzębia, krogulca, puszczyka, pliszkę żółtą, kobuza, kaczkę cyraneczkę, kaczkę krzyżówkę.

Gady i płazy - krzyżujące się tutaj zasięgi gatunków górskich i niżowych powodują, że skład gatunkowy fauny gadów i płazów jest bogaty i urozmaicony; zaobserwowano tu występowanie jaszczurki zwijki, padalca zwyczajnego, zaskrońca zwyczajnego, żmii zygzakowatej, salamandry płamistej, traszki zwyczajnej, żaby trawnej, żaby wodnej oraz kumaka górskiego.

2.1.2. **Krajobraz**

Obszar gminy o urozmaiconej konfiguracji charakteryzuje się dość wysokimi walorami krajobrazowymi opartymi o harmonijnie łączące się tereny leśne, doliny cieków wodnych z wiejskim osadnictwem. Zwarte kompleksy leśne występują w północnej i południowej części gminy. Dużymi walorami charakteryzują się również obszary lasów pociętych w środkowej części gminy. Drugim charakterystycznym elementem miejscowego krajobrazu są doliny cieków Łękawki i Nawieśnika, które umożliwiły rozwój osadnictwa w tym terenie. Obszar rolniczo - leśny, w który wpisuje się sieć osadnicza jest pod względem krajobrazowym, w niewielkim stopniu zdegradowany. Generalnie występują tu następujące typy krajobrazów:

- **Potencjalne krajobrazy naturalne** stanowią część obszaru objętego granicami Parku Krajobrazowego Beskidu Małego:
  - krajobrazy gór średnich regla dolnego,
  - krajobrazy dolin i obniżeń.
- **Krajobrazy semi-naturalne - zmienione pod wpływem działalności człowieka:**
  - semi-naturalny krajobraz lasów regla dolnego zajmujący północną część gminy, w granicach PKBM,
  - semi-naturalny krajobraz polan śródleśnych obejmujący polany w obrębie lasu, częściowo zarośnięte w sposób naturalny lub przez nasadzenia.
- **Krajobrazy kulturowe:**
  - kulturowy przekształcony krajobraz rolniczy obejmujący pola uprawne i pastwiska,
  - kulturowo przekształcony krajobraz den dolin obejmujący fragmenty umocnionych, z częściową regulacją, brzegów rzeki Łękawki porośniętych pasmowo roślinnością drzewiastą i krzewiastą,
  - kulturowo przekształcony krajobraz rozproszonej zabudowy siedliskowej z przylegającą do domostw uprawą roślin okopowych i zbóż.

2.1.3. Ochrona prawna zasobów przyrodniczych

- **PARK KRAJOBRAZOWY BESKIDU MAŁEGO** - północna i centralna część obszaru gminy leży na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego i jego otuliny. Dla obszaru Parku Krajobrazowego Beskidu Małego (PKBM), obejmującego fragmenty zalesionych stoków wzdłuż północnej granicy gminy, obowiązują przepisy odrębne zawarte w Rozporządzeniu nr 9/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16.06.1998r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, zmienionym Rozporządzeniem nr 23/98 Wojewody Bielskiego z dnia 17.12.1998r. Celem utworzenia Parku było zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Małego w warunkach racjonalnego gospodarowania, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Utworzono także otulinę PKBM obejmującą centralną część gminy (po przebiegu drogi powiatowej Moszczanica - Ślemień). Celem jej utworzenia było zachowanie harmonijnego krajobrazu oraz zabezpieczenie PKBM przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych. Zgodnie z § 3 Rozporządzenia, w celu zapewnienia warunków dla właściwych form ochrony i kształtowania środowiska, przy równoczesnym rozwoju funkcji dydaktyczno - naukowych, turystycznych i rekreacyjnych, na terenie Parku i jego otuliny obowiązuje stosowanie następujących ogólnych zasad i kierunków działania:
  - ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
  - ochrona środowiska i krajobrazu przed: zakłóceniami stosunków wodnych, degradacją gleb i szaty roślinnej, zanieczyszczeniami powietrza oraz zakłóceniami harmonii w krajobrazie;
  - czynna ochrona środowiska poprzez: likwidację lub ograniczenie na terenie Parku działalności gospodarczej szkodliwej dla środowiska, prawidłową politykę przestrzenną, utrzymanie, odnawianie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych;
  - prowadzenie gospodarki rolnej, leśnej i łowieckiej w sposób umożliwiający realizację celów wymienionych w §1 rozporządzenia.
- **ECONET** - obszar gminy znajduje się w zasięgu sieci ekologicznej ECONET-PL, część gminy (w granicach PKBM) znajduje się w obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym - 30K Beskidu Małego. Centralny i południowy fragment gminy położone są w korytarzu ekologicznym o znaczeniu krajowym - 70K Beskidu Makowskiego i Wyspowego. Tutejszy obszar ECONET - POLSKA połączony jest szerokim korytarzem ekologicznym z Obszarem Beskidu Żywieckiego rangi międzynarodowej. W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu ECONET - POLSKA uwzględnia:
  - zachowanie istniejącej zieleni naturalnej i półnaturalnej w postaci zadrzewień łęgowych wzdłuż większych potoków oraz zadrzewień śródpolnych,
  - zachowanie istniejącej zieleni urządzonej wzdłuż ciągów komunikacyjnych
  - zalesienia gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa celem zwiększenia zasobów leśnych gminy,
  - występowanie obszarów o predyspozycjach do powstawania osuwisk, w tym również obszary osuwiskowe czynne bądź ustabilizowane. W związku z tym przy ewentualnym przeznaczeniu na cele zabudowy mieszkaniowej, usługowej itp. terenów położonych na zboczach (stokach) wzniesień lub u ich podnóży należy uwzględnić możliwość występowania ruchów masowych (osuwisk, obrywów, spełzywania gruntów itp.).

Na terenie ostoi Beskidu Małego znajdują się siedliska kluczowe o unikatowej wartości. Ostoja ta jest potencjalnym elementem sieci NATURA 2000, tak ze względu na obecność gatunków chronionych Dyrektywą Rady Europy o Ochronie Ptaków (Dyrektywa Ptasia), jak i występowaniu siedlisk chronionych.
- Obszary proponowane do objęcia ochroną wskazane w „Programie ochrony środowiska gminy Giłowice na lata 2012 - 2019 - AKTUALIZACJA czerwiec 2012”, jako małoobszarowe formy ochrony przyrody:

l.p.	nazwa obiektu	forma ochrony	cel ochrony	lokalizacja
1	„Grąd w Gilowicach”	Rezerwat przyrody	Grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum) z najliczniejszym w Polsce stanowiskiem tojadu lisiego (<i>Aconitum lycoctonum</i>) i udziałem licznych gatunków górskich	Lewobrzeżna skarpa Łękawki na wysokości kościoła w Gilowicach
2	„Konuszka”	Rezerwat przyrody	Grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum) z udziałem licznych gatunków górskich, w tym bardzo rzadkiego żebrowca górskiego (<i>Pleurospermum austriacum</i>). Zespół roślinności naskalnej: <i>Asplenio viridis</i> - <i>Cystopteridium</i>	Porośnięte lasem zbocza Konuszki wraz z łągiem nad Łękawką

Ze względu na brak opracowań obrazujących rzeczywistą wartość i zasięg występowania siedlisk i gatunków chronionych oraz szczegółową lokalizację, potraktowano tylko sygnał i nie zostały uwzględnione w dalszych pracach nad studium.

- **SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000 PLH240023 „BESKID MAŁY”** (wpisany, jako obszar o znaczeniu wspólnotowym w grudniu 2008) - występuje na terenie sąsiedniej gminy Łękawica, na północ od gminy Gilowice. Na terenie obszaru Natura 2000, spośród siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I do Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, występuje 15 siedlisk. Są to m.in. żyzne buczyny (*Dentario glandulosae*-Fagenion, *Galio odorati*-Fagenion: kod 9130), kwaśne buczyny (*Luzulo*-Fagenion: kod 9110), górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* zbiorowiska górskie: kod 9410), górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie: kod 6230), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*: kod 6510). Znajdują się tu ponadto gatunki wymienione w załączniku II do wspomnianej Dyrektywy (7 gatunków ssaków, 2 gatunki płazów i 2 gatunki roślin). Ponadto występuje tu szereg innych ważnych gatunków roślin i zwierząt. Docelowo zgodnie z dyrektywami unijnymi, wyznaczone w ramach koncepcji NATURA 2000 tereny cenne przyrodniczo winny być poddane ochronie. Celem tworzenia sieci jest ochrona różnorodności biologicznej poprzez zachowanie siedlisk naturalnych oraz gatunków dzikiej flory i fauny, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnot Europejskich, w stanie sprzyjającym ochronie w ich naturalnym zasięgu. Niewielka odległość od granic Gilowic może mieć istotne znaczenie dla zagospodarowania terenu gminy.

2.1.4. Inne formy ochrony zasobów przyrodniczych:

- Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie gminy Gilowice:

l.p.	poz. rej. woj.	nazwa obiektu	obwód pnia (cm)	lokalizacja	data utworzenia
1	208	Lipa drobnolistna (<i>Tiliacordata</i>)	265	Rychwałd obok przedszkola	1968
2	224	Lipa drobnolistna (<i>Tiliacordata</i>)	475	Rychwałd 12	1968

Źródło: Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach, 2011/

- Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, będące w zarządzie P.G.L. LP Nadleśnictwa Jeleśnia są **lasami ochronnymi**. Wyznaczono je, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej na podstawie art. 17 ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach, Zarządzeniem nr 149 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 11 września 1996r. lasy te zostały przyporządkowane do następujących kategorii ochronności:
  - lasy wodochronne - występujące u źródeł rzek i potoków, pełniące funkcje ochrony źródeł oraz występujące wzdłuż rzek i potoków pełniące funkcje przeciwpowodziowe retencji wód,
  - lasy glebochronne - dla zwiększenia retencyjności zlewni w strefach grzbietowych i ochrony przeciwozyjnej na skarpach i stromych stokach.

Wszystkie występujące w lasach Nadleśnictwa siedliska, są siedliskami góorskimi. Dominującym typem siedliskowym w nadleśnictwie jest LGśw (65,2%). Siedliska lasowe zajmują 92,73%, natomiast borowe 7,27% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

- Na terenie gminy można spotkać przedstawicieli świata roślinnego i zwierzęcego, którzy podlegają ścisłej ochronie prawnej:
  - występujące gatunki **roślin podlegających ścisłej ochronie**: goryczka trojeściowa, wiślak wroniec, bluszcz pospolity, podrzeń zebrowiec, śnieżyczka przebiśnieg,
  - gatunki **zwierząt podlegających ścisłej ochronie**, występujące w naturalnym środowisku: orzesznica, jeż europejski, jaszczurka zwijka, zaskroniec zwyczajny, padalec zwyczajny, żmija zygzakowata, salamandra plamista, traszka zwyczajna, żaba trawna, rzekotka drzewna, mroczek późny, mroczek pozłocisty.
- Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska dnia 14 sierpnia 2001 roku w sprawie określenia **rodzajów siedlisk przyrodniczych** podlegających ochronie, na analizowanym obszarze ochronie podlegają:
  - dolnoreglowy las świerkowo - bukowy z domieszką jodły,
  - nadpotokowa olszyna górska,
  - źródliska,
  - żyzna buczyna karpacka.
- **Grunty rolne i leśne** - ochrona przed przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne uregulowana ustawami o Ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawą o Lasach, szczególną ochroną przed zainwestowaniem objęte (wymagana zgoda odpowiednich organów):
  - gleby gruntów rolnych klas I - III,
  - położone w zwartych przestrzennie kompleksach o powierzchni ponad 1 ha, gleby klas IV-tych,
  - gleby pochodzenia organicznego wytworzone w warunkach nadmiernego uwilgocenia - torfowe i murszowe,
  - wszystkie tereny sklasyfikowane jako grunty leśne.
- **Kopaliny naturalne** - chronione z mocy ustawy Prawo geologiczne i górnicze: brak.
- **Zbiorniki wód podziemnych** - chronione z mocy ustawy Prawo ochrony środowiska:
  - zbiornik kredowy nr 447 „Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały)”.

2.2. Stan środowiska i źródła zagrożeń

Środowisko przyrodnicze omawianego obszaru charakteryzuje się dużą wrażliwością i stosunkowo małą odpornością na degradację. Na czynniki naturalne, mogące wywoływać zmiany cech fizycznych, chemicznych i biologicznych w składnikach środowiska, nakładają się wpływy wynikające z działalności człowieka. Na terenie gminy Gilowice nie ma obiektów należących do grupy najbardziej uciążliwych. Gospodarka jest tu oparta na rolnictwie, rekreacji i turystyce, a działalność przemysłowa posiada niewielkie znaczenie. Dlatego zagrożenia dla środowiska naturalnego mają głównie charakter lokalny. Na stan środowiska mają także wpływ zanieczyszczenia z terenów sąsiednich.

2.2.1. Degradacja powierzchni ziemi

W sposób naturalny cały obszar poddawany jest działalności czynników denudacyjnych oraz morfologicznej działalności rzek:

- do głównych czynników naturalnych należy zaliczyć procesy erozyjne oraz ruchy masowe, których nasilenie zależy przede wszystkim od ukształtowania terenu, rodzaju gleby i pokrywy roślinnej;
- ważnym i istotnym z gospodarczego punktu widzenia, czynnikiem wpływającym na zmianę rzeźby terenu są osuwiska, uwarunkowania sprzyjające osuwiskom to: budowa geologiczna (utwory fliszowe zbudowane z naprzemianległych warstw sztywnych piaskowców i podatnych na poślizg łupków ilastych), upad warstw (kąt zapadania stoku zgodny z kątem zapadania warstw skalnych), spadki terenu (szczególnie w przedziale 15 - 30°), ulewne deszcze i roztopy (najgroźniejsze obfite i gwałtowne krótkie opady letnie oraz woda z szybko topnie-

- jącego śniegu na zamrożonej powierzchni), eksploatacja kopalin (zmiana ukształtowania powierzchni i stosunków wodnych);
- szczególnym przejawem degradacji powierzchni w obszarach rolnych nie pokrytych roślinnością z gęstą siecią dróg polnych, jest rozwijająca się intensywnie tzw. denudacja wąwozowa związana z powiększaniem i pogłębianiem dolin drobnych potoków;
  - inne działania powodujące degradację powierzchni ziemi to wyrobiska po eksploatacji materiałów budowlanych i wydobywaniu kopalin oraz „dzikie” składowiska odpadów - zjawiska o ograniczonym zasięgu terenowym.

2.2.2. Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych

Oceny jakości wód powierzchniowych - na terenie gminy Gilowice nie zlokalizowano punktów monitoringowych, dlatego do zobrazowania jakości wód powierzchniowych przedstawiono wyniki z punktów znajdujących się najbliżej obszaru gminy: Łękawka - ujście do zbiornika Tresna (WIOŚ Katowice 2010 rok):

- ocena wód pod kątem bytowania ryb w warunkach naturalnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2002r. w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych - nie spełnia wymagań, przekroczony wskaźnik - azotyny,
- oceny jakości wody, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia - kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego.

Jakość wód podziemnych - na terenie gminy Gilowice nie występują punkty monitoringu regionalnego. Na punkcie monitoringowym Czernichów JCWP 152, w rejonie GZWP 447 (wg Informacji o stanie środowiska w województwie śląskim w 2010 roku) analiza wyników badań jakości wód podziemnych wskazuje, iż wody w zbiorniku kredowym to wody złej jakości (V klasa). Wskaźnikami degradującymi wody były głównie związki fosforu i azotu oraz żelaza i manganu, które w zasadniczy sposób rzutują na ich jakość. Jednakże największy wpływ na złą jakość wód z poziomu kredowego miały związki sodu, boru i fluoru.

Głównymi zagrożeniami dla wód powierzchniowych i podziemnych prowadzących wody nieodpowiadające normom są skażenia komunalne i związane z chemicznymi środkami do produkcji rolnej:

- ścieki socjalno-bytowe, pochodzące z zabudowy mieszkaniowej, odprowadzane często do nieszczelnych osadników przydomowych bądź lokalnie kanałami bezpośrednio do przydrożnych rowów melioracyjnych lub cieków wodnych; ścieki te są źródłem zanieczyszczeń wyrażającym się w związkach takich jak BZT5, ChZT, azot amonowy i fosforany, dodatkowo istotnym zagrożeniem, dla jakości wód są substancje ropopochodne splukiwane podczas opadów deszczu z nawierzchni dróg, parkingów czy placów stacji paliw;
- zanieczyszczenia obszarowe pochodzące z powierzchni rolnych, leśnych i osadniczych które z czasem mogą również powodować znaczną eutrofizację wód.

2.2.3. Stan czystości powietrza

Imisja zanieczyszczeń - gmina Gilowice należy do strefy bielsko - żywieckiej. Ocenę jakości powietrza i obserwacji zmian dokonano w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Poniżej przedstawiono wyniki klasyfikacji wg rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2010; strefę bielsko - żywiecką zaliczono do:

- dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu - ze względu na ochronę zdrowia do klasy A,
- dla pyłu zawieszonego PM10 - ze względu na ochronę zdrowia do klasy C,
- dla benzo(α)piranu - ze względu na ochronę zdrowia do klasy C (wartości średnioroczne stężeń benzo(α)piranu w strefie wynoszą od 0,8 do 2,4 ng/m³ przy wartości docelowej 1 ng/m³),
- dla dwutlenku siarki, tlenków azotu - ze względu na ochronę roślin do klasy A,

- przekroczenia poziomu docelowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 - ze względu na ochronę roślin do klasy C (na stacji tła regionu wskaźnik ten uśredniony dla kolejnych 4 lat wyniósł 24488 $\mu\text{m}^3/\text{h}$).

Emisje zanieczyszczeń - główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)piranu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków, w okresie letnim bliskość głównej drogi z intensywnym ruchem, emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru. W strefie bielsko - żywieckiej przyczyną wystąpienia przekroczenia jest również napływ zanieczyszczeń spoza kraju.

Na terenie gminy Gilowice roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego prowadzi również Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Katowicach. W 2010 roku wydała „Raport o stanie sanitarnym powietrza atmosferycznego w województwie śląskim”. W opracowaniu przedstawiono wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego przeprowadzonych przez Inspekcję Sanitarną województwa śląskiego w roku 2010 w odniesieniu do obowiązujących kryteriów oceny stanu zanieczyszczenia atmosfery. Punkt pomiarowy na terenie powiatu znajduje się przy ul. Kopernika w Żywcu gdzie przekroczenia wartości dopuszczalnej dotyczy:

- pyłu zawieszone PM10 - stężenie średnioroczne wynosi od 42 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, częstotliwości przekraczania stężenia 24-godzinnego były wyższe od wartości dopuszczalnej 71 razy przez 19,5% roku,
- benzo(a)piren - stężenie średnioroczne wynosi od 2,1 ng/m^3 przy dopuszczalnym stężeniu 1 ng/m^3 .

2.2.4. Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny środowiska na terenie gminy Gilowice wpływa przede wszystkim ruch drogowy na drodze wojewódzkiej i powiatowych.

Długość sieci dróg w gminie przedstawia się następująco:

- drogi wojewódzkie - 4,2 km;
- drogi powiatowe - 10,3 km;
- drogi gminne - 390 km w tym utwardzonych 24 km.

Na podstawie danych dotyczących natężenia ruchu oraz udziału poszczególnych typów pojazdów w tym ruchu (opracowania Ministerstwa Środowiska „Wskazówki dla wojewódzkich inwentaryzacji emisji na potrzeby ocen bieżących i programów ochrony powietrza” oszacowano wielkość emisji komunikacyjnej. Procentowy udział pojazdów na drodze:

- dla dróg wojewódzkich: osobowe 85,8%, dostawcze 10,8%, ciężarowe 1,6%, autobusy 1,7%, motocykle 0,1%,
- dla dróg powiatowych i gminnych: osobowe 82,6%, dostawcze 13,3%, ciężarowe 2,6%, autobusy 1,3%, motocykle 0,2%.

Przyjęte natężenie ruchu dla dróg:

- wojewódzkich - 12064 [poj/dobę],
- powiatowych - 5988 [poj/dobę],
- gminnych - 724 [poj/dobę].

Hałas może pochodzić także od warsztatów rzemieślniczych, produkcyjnych i usługowych, jednak z uwagi na zakres działalności ich uciążliwość jest lokalna wokół zakładów.

2.2.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Z uwagi na sposób oddziaływania promieniowania na materię, widmo promieniowania elektromagnetycznego dzielimy na promieniowanie jonizujące i promieniowanie niejonizujące.

Na terenie gminy nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych oraz oddziaływania promieniowania na środowisko, a w szczególności na zdrowie mieszkańców.

Niemniej występują tu źródła promieniowania niejonizującego w postaci stacji przekąźnikowych telefonii komórkowej oraz napowietrznych linii elektroenergetycznych średniego napięcia. Pola elektromagnetyczne stacji telefonii komórkowej o gęstości mocy większych niż wartości graniczne, występują w miejscach niedostępnych dla ludzi. Wokół napowietrznych linii średniego

napięcia 15kV nie prowadzono szczegółowych badań poziomu pól elektroenergetycznych, ochronę zdrowia ludzi zabezpieczają przepisy ustalające odległości i warunki zabudowy w ich sąsiedztwie.

2.2.6. Zagrożenia dla roślin i zwierząt

Zagrożenie dla flory i fauny analizowanego obszaru stanowią czynniki abiotyczne (warunki klimatyczne i pionowe różnicowanie terenu) i biotyczne (np. nadmierny rozwój owadów liściożernych czy grzybów patogennych), które wpływają na stopień ich trwałości i zdrowotności.

Negatywny wpływ mogą mieć także czynniki antropopresyjne związane z działalnością człowieka, jak: emisja przemysłowa gazów i pyłów do powietrza, nadmierna penetracja lasu przez ludzi oraz niszczenie siedlisk nadrzecznych.

2.2.7. Zagrożenia powodziowe i tereny zalewowe

Zagrożenie powodziowe - teren gminy jest w większości górzysty, gdzie występowanie powodzi jest zjawiskiem dość powszechnym. Przepływające przez gminę ciek wodne charakteryzują się dużą nieregularnością przepływów, co ma bezpośredni wpływ na częstotliwość występowania powodzi. Zlewnia potoku Łękawka reaguje bardzo gwałtownie zarówno na deszcz nawalny jak i wody roztopowe. W czasie wysokich stanów wody występuje zarówno zalewanie terenów sąsiadujących z korytem cieków jak i naruszanie brzegów w postaci zrywów, obrywów i zsuwów. Ze względu na duże różnicowanie ukształtowania oraz intensywność opadów zauważa się również na terenie całej gminy nasilenie erozji. Obecnie powierzchnię zlewni modelują głównie procesy wietrzenia fizycznego i chemicznego, osuwanie, erozja rzeczna.

Zgodnie z mapą zagrożeń wezbraniami powodziowymi na terenie gminy Gilowice - obszary zagrożone wezbraniami obejmują tereny przylegające do rzeki Łękawki na całej długości przebiegającej przez gminę oraz obszary położone wzdłuż jej prawobrzeżnego dopływu (potoku Skotniczyk - w jego dolnym biegu). Rzędne zwierciadła wody powodziowej obejmują tereny położone po obu stronach koryt. Z uwagi na zabudowę techniczną brzegów koryta Łękawki, w środkowej części wsi Gilowice, obszar narażony na niebezpieczeństwo zalania jest tutaj mniejszy niż w górnym i dolnym odcinku przebiegającym przez gminę, gdzie koryto ma bardziej naturalny charakter.

Praktyczną konsekwencją istnienia obszarów zalewowych o wyznaczonych granicach zasięgowych jest ograniczenie ich zainwestowania i wykorzystanie jako terenów o funkcji przyrodniczej bądź wykorzystanie do celów niekubaturowej rekreacji i sportu.

Dla ochrony przeciwpowodziowej oraz ochrony zasobów wodnych zlewni Łękawki i Skotniczyka wskazane jest:

- zwiększanie naturalnej retencji wodnej, poprzez właściwą gospodarkę rolną i leśną,
- dodatkowe zalesienia i obsadzania zielenią,
- ochrona obszarów podmokłych, źródliskowych i osuwiskowych,
- regulacja brzegów.

2.2.8. Warunki geologiczne i obszary osuwiskowe

Obszar gminy budują trzeciorzędowe utwory fliszu karpackiego płaszczowiny śląskiej (Beskid Mały) i magurskiej (Beskid Makowski), zapadające generalnie na południowy wschód. Obszar całej gminy położony jest praktycznie w obrębie rozległej strefy nasunięcia od południa płaszczowiny magurskiej na śląską.

Utwory trzeciorzędowe: płaszczowiny śląskiej to głównie odporne gruboławicowe piaskowce serii godulskiej (budujące wzniesienia) z wkładkami mniej odpornych łupków, iłów i iłołupków (wykorzystywane przez doliny); w płaszczowinie magurskiej dominują najstarsze serie: warstwy inoceramowe, warstwy ciężkowickie, łupki pstre, warstwy podmagurskie i warstwy magurskie; ze strefą nasunięcia (granica pomiędzy jednostkami) związane jest występowanie brekcji tektonicznej oraz licznych zaburzeń tektonicznych i nasunięć łuskowych.

Utwory czwartorzędowe: na stokach wykształcone w postaci pokryw soliflukcyjnych złożonych z glin pylastych ciężkich z okruskami skalnymi oraz glin piaszczystych o miąższości do kilku do

kilkunastu metrów; w dnach dolin występują głównie ropy, gliny i piaski zwietrzelinowe oraz mułki, piaski i żwiry rzeczne plejstoceńskie i holocenne.

Cały obszar modelowany jest przez ruchy masowe (głównie spływanie i osuwanie). Przyczyną rozwoju ruchów masowych są warunki geologiczne i geomorfologiczne tj. zsuwanie się mas skalnych po stoku pod wpływem siły ciężkości, wywołane czynnikami naturalnymi (np. podcięcie stoku przez ciek wodny, nasiąknięcie mas ziemnych wodami opadowymi lub roztopowymi) lub czynnikami antropogenicznymi (np. podcięcie stoku wywołane pracami budowlanymi). Czynnikiem aktywującym zjawisko osuwania się gruntu, może być wezbraniowa działalność potoków, obfite i długotrwałe opady atmosferyczne, niewłaściwie prowadzone prace budowlane. Czynnikiem stabilizującym jest obecność drzewiastej pokrywy roślinnej.

Ze względu na ukształtowanie powierzchni gminy oraz budowę podłoża istnieją zagrożenia powstawania osuwisk skalnych oraz ziemnych. Według opracowanej w 2003 roku przez Państwowy Instytut Geologiczny Oddział Karpacki w Krakowie „Mapy zagrożeń osuwiskami i wezbrzeniami powodziowymi na terenie Gminy Gilowice” wynika, że w wielu miejscach na terenie gminy występują obszary objęte spływaniem i szczególnie zagrożone powstaniem osuwisk. W południowej części gminy występują koluria jeziorów osuwiskowych odmładzanych w holocenie bądź czynnych współcześnie. Obszary te obejmują również nisze osuwiskowe niestabilne. W związku z tym Gmina Gilowice została włączona do projektu Systemu Osłony Przeciwośuwiskowej. Jest to projekt realizowany przez Państwowy Instytut Geologiczny Oddział Karpacki w Krakowie. Jego podstawowym celem jest rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie w skali 1 : 10 000 wszystkich osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce oraz założenie systemu monitoringu wglębnego i powierzchniowego na wybranych osuwiskach. Wykonana przez PIG „Mapa osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi” Arkusz M-34-75-C, stan aktualności 2010 rok wykazała występowanie na terenie gminy obszarów: osuwisk okresowo aktywnych, osuwisk nieaktywnych i zagrożonych ruchami masowymi. Obszary te występują punktowo na terenie całej gminy i zostały naniesione na mapę uwarunkowań.

Jeśli przyjąć ukształtowanie powierzchni terenów, jako kryterium ich oceny dla potrzeb planowania i budownictwa to określa się je, jako morfologicznie:

- dobre, gdy nachylenie powierzchni terenu jest mniejsze niż 10%, deniwelacje nie przekraczają 10 m, poziome rozczłonkowanie terenu jest słabe,
- przydatne, gdy nachylenie powierzchni terenu miejscami jest mniejsze niż 10,5%, miejscami jest - w granicach 10 - 20%, deniwelacje są większe - wahają się w granicach 10 - 25 m, poziome rozczłonkowanie powierzchni terenu jest średnie lub znaczne,
- mało przydatne, gdy nachylenie powierzchni terenu jest większe niż 20%, a w górach - większe niż 30%, deniwelacje powierzchni terenu przekraczają 25 m, poziome rozczłonkowanie jest bardzo duże.

2.3. Wnioski

- Położenie znacznej części gminy w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego i jego otulinie, narzuca niejako reżim ochrony walorów krajobrazowych. Obecnie krajobraz analizowanego terenu można zaliczyć do typu krajobrazu kulturowo - przekształconego i krajobrazu seminaturalnego.
- Naturalne walory krajobrazowe powinny być uznane za szczególnie cenne bogactwo gminy. Występujące na tych obszarach lasy, zadrzewienia wzdłuż potoków, a także zadrzewienia śródpolne mają charakter zbliżony do naturalnego i objęte są planowaną ochroną w ramach koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECUNET-POLSKA.
- Krajobraz gminy Gilowice jest ciągle przekształcany w związku z rozbudową mieszkalnictwa i infrastruktury komunikacyjno-technicznej, zmiany te mają często charakter nieodwracalny.
- Bardzo cenne dla krajobrazu są użytki zielone położone w dolinach i wąwozach, tworzące ciągi zieleni ekologicznej, a także trwałe użytki zielone porastające polany śródleśne oraz trwałe pastwiska umacniające stoki.

3. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

3.1. Rolnicze właściwości gleb i ich przydatność

Zróznicowane warunki środowiska przyrodniczego gminy Gilowice sprawiają, że przydatność terenów gminy dla gospodarki rolnej jest również zróżnicowana.

Użytkowanie gruntów:

rodzaj gruntu	Gilowice		Rychwałd		ogółem gmina	
	ha	%	ha	%	ha	%
grunty orne	1048	57,4	595	63,7	1643	59,6
użytki zielone	155	8,5	110	11,8	265	9,6
razem użytki rolne	1203	65,9	705	75,5	1908	69,2
lasy	443	24,2	137	14,7	580	21,0
luźne zadrzewienia	3	0,2	13	1,4	16	0,6
razem użytki leśne	446	24,4	150	16,1	596	21,6
nieużytki	1	0,0	1	0,1	2	0,1
drogi	81	4,4	37	4,0	118	4,3
tereny zabudowane	67	3,7	27	2,9	94	3,4
razem zainwestowane	148	8,1	64	6,9	212	7,7
wody płynące	25	1,3	10	1,1	35	1,3
wody stojące	0	0,0	--	--	0	0,0
razem wody	25	1,3	10	1,1	35	1,3
tereny różne	3	0,1	1	0,2	4	0,2
OGÓŁEM	1825	100,0	934	100,0	2759	100,0

/Źródło: wg danych Powiatowego Biura Geodezji w Żywcu, 1998r./

Klasy gleboznawcze gruntów:

rodzaj gruntu	klasa gleby	Gilowice	Rychwałd	ogółem gmina	
		ha	ha	ha	%
grunty orne	- IIIa	10	0		
grunty orne	- IIIb	116	6		
użytki zielone	-III	8	--		
razem	kl. III	134	6	140	7,3
grunty orne	- IVa	549	105		
grunty orne	- IVb	218	366		
użytki zielone	- IV	51	71		
razem	kl. IV	818	542	1360	71,4
grunty orne	- V	129	115		
użytki zielone	- V	44	27		
razem	kl. V	173	142	315	16,5
grunty orne	- VI	25	3		
użytki zielone	- VI	52	12		
razem	kl. VI	77	15	92	4,8
OGÓŁEM	U. R.	1202	705	1907	100,0

/Źródło: wg danych Powiatowego Biura Geodezji w Żywcu, 1998r./

Kompleksy rolniczej przydatności gleb:

kompleks		Gilowice	Rychwałd	ogółem gmina
nazwa	numer	%	%	%
KOMPLEKSY GR. ORNYCH		100,0	100,0	100,0
zbożowo-pastewny mocny	8	2,6	3,3	3,0
pszenny górski	10	25,4	12,6	19,0
zbożowy górski	11	52,5	59,6	56,0
owsiano- ziemniaczany górski	12	17,8	24,5	21,1
owsiano-pastewny górski	13	1,7	--	0,9
KOMPLEKSY GR. ZIELONYCH				100
średni	2z	b.d.	b.d.	b.d.
słaby i bardzo słaby	3z	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: opracowanie własne wg danych Powiatowego Biura Geodezji w Żywcu, 1998r./

- W ogólnej powierzchni gminy (2759 ha) dominuje rolno - leśne użytkowanie gruntów: użytki rolne zajmują prawie 70% powierzchni, użytki leśne oraz grunty zadrzewione i zalesione około 21% powierzchni gminy.
- Gleby gruntów rolnych należą głównie do użytków rolnych klasy IV (ponad 70% ogólnej powierzchni użytków rolnych), grunty rolne najwyższych klas (III) stanowią tylko 7% powierzchni i występują praktycznie tylko we wsi Gilowice.
- Dominujące kompleksy użytków rolnych: grunty orne -11 (zbożowy górski), grunty zielone - w kompleksach 2z i 3z. Kompleksy o najwyższej wartości rolniczej (10 i 11) występują na stokach o nachyleniu do 10%, obejmują gleby stosunkowo głębokie z dość dobrze wykształconym profilem glebowym, uniwersalne w warunkach górskich.
- Właściwości uprawowe gleb: w gruntach ornych przeważają gleby średnio ciężkiego uprawy mechanicznej (stanowią ok. 80% terenów uprawowych Gilowic i ok. 40% Rychwałdu), na silnie nachylonych stokach występują gleby trudne i bardzo trudne do uprawy (38% gleb w Gilowicach i 59% gleb w Rychwałdzie); 70-80% gleb posiada właściwe uwilgocenie.

3.2. Uwarunkowania produkcji rolniczej

- Dominująca forma użytkowania ziemi - użytki rolne (69% powierzchni gminy), a wśród nich dominują grunty orne. Towarzyszą im: w dolinach łąki świeże i kwaśne - kośne, pastwiska nadrzeczne, na stokach o wyższych spadkach i w rejonach występowania podwyższonego poziomu wód gruntowych - łąki i pastwiska niższej jakości.
- Jakość gruntów rolnych i uwarunkowania rozwoju rolnictwa podobne w obu wsiach.
- W związku z dość trudnymi warunkami glebowymi na terenie gminy istnieją ograniczone możliwości poszerzenia areálu upraw rolnych. Natomiast istniejące zwarte kompleksy gruntów ornych oraz użytków zielonych nie powinny zmieniać swojej dotychczasowej funkcji.

3.3. Zanieczyszczenie gleb

Do głównych przyczyn ubożenia, a w konsekwencji obniżenia urodzajności gleb można zliczyć: pogłębiające się niedobory wody, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, zanieczyszczenie atmosfery, degradację fizyczną, chemiczną i biologiczną gleb, urbanizację i osadnictwo.

Za najważniejsze przyczyny degradacji gruntu, w skali gminy, można uznać:

- ścieki bytowe przenikające do gruntu na skutek braku dostatecznych, sprawnych zabezpieczeń, występowania awarii systemów,
- zanieczyszczenia komunikacyjne pochodzące z intensywnego ruchu pojazdów oraz awarii pojazdów z ładunkami niebezpiecznymi,

- stosowanie niewłaściwych zabiegów agrotechnicznych, stężonych środków chemicznej ochrony roślin, osuszanie gruntów i przesuszanie gleb uprawnych,
- wtórne zanieczyszczenia powietrza.

3.4. Gospodarstwa rolne

W gminie Gilowice produkcja rolnicza prowadzona jest głównie w rodzinnych gospodarstwach rolnych, dlatego na stopień wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej w znacznej mierze wpływa struktura agrarna tych gospodarstw.

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych - gmina ogółem (NSR 2010):

grupy obszarowe powierzchni gospodarstw rolnych	gospodarstwa rolne ogółem		prowadzące działalność rolniczą	
	szt.	%	szt.	%
do 1 ha	324	45,5	212	39,2
1 - 5 ha	372	52,2	312	57,8
powyżej 5 ha	16	2,3	16	3,0
razem	712	100,0	540	100,0

/Źródło: www.stat.gov.pl.bdl/

Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie wynosi 1,80 ha ogółem (1,37 ha użytków rolnych), wśród gospodarstw prowadzących działalność rolniczą odpowiednio: 2,05 ha i 1,59 ha. Dla powiatu żywieckiego wskaźniki są zbliżone: średnia wielkość gospodarstwa - 2,07 ha, dla użytków rolnych - 1,12 ha.

Stopień wykorzystanie użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych - gmina ogółem (NSR 2010):

sposób zagospodarowania	liczba gospodarstw	powierzchnia w ha
grunty ogółem	750	1283
użytki rolne ogółem	708	977
użytki rolne w dobrej kulturze	529	819
pod zasiewami	258	148
grunty ugorowane	29	13
uprawy trwałe	31	31
sady ogółem	17	3
ogrody przydomowe	33	2

/Źródło: www.stat.gov.pl.bdl/

Podstawowymi uprawami w gospodarstwach rolnych są: zboża i ziemniaki. W gospodarstwach hoduje się głównie krowy i drób.

Z przedstawionych danych wynika, że:

- Struktura agrarna w gminie Gilowice jest niekorzystna, ze względu na duże rozdrobnienie gospodarstw. Gospodarstwa poniżej 1ha stanowią prawie 50% ogółu gospodarstw, zaś największych jest tylko 2%. Dodatkowo niekorzystnym zjawiskiem jest zły rozłóg pól, co utrudnia pełną mechanizację upraw polowych.
- Mała towarowość gospodarstw nie zachęca do lokalizacji dużych przechowalni i przetwórnictwa rolno-spożywczego. Z powodzeniem natomiast mogą działać tu niewielkie zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego przetwarzające miejscowe produkty na zaopatrzenie lokalnego rynku. Na terenie gminy dobrze prosperują istniejące gospodarstwa ogrodnicze i szkółki.
- Spośród 712 gospodarstw 172 (25%) nie prowadzi działalności rolniczej.
- Około 2/3 użytków rolnych w gospodarstwach prowadzone jest w dobrej kulturze, a jedynie 1% to grunty ugorowane.

3.5. Wnioski

- *Warunki rozwoju rolnictwa gminy charakteryzują się: dużą mozaikowością i przestrzenną zmiennością gleb, zróżnicowanymi warunkami mikroklimatu, dużym zagrożeniem erozją gleb, ograniczonymi możliwościami zastosowania niektórych maszyn spowodowanymi spadkami terenu, małą powierzchnią i kształtem pól uprawnych.*
- *W przestrzeni rolniczej gminy dominują gleby IV klasy - ponad 70% powierzchni użytkowanej rolniczo, gleby klas II - III to jedynie 7% powierzchni; zwarte przestrzenie gleb klasy IV z enklawami klasy III występują w rozległych dolinach rzek oraz w niższych partiach stoków i na spłaszczeniach podstokowych, w sąsiedztwie terenów osadniczych. Wśród gruntów ornych dominują: kompleks 11-sty zbożowy górski rolniczej przydatności gleb i kompleks 12-ty owsiano-ziemniaczany górski. Są to najczęściej zarówno najwartościowsze kompleksy dla rozwoju gospodarki rolnej jak i potencjalne tereny rozwojowe.*
- *Strukturę gospodarstw rolnych charakteryzuje się:*
  - *dużym rozdrobnieniem gruntów, na ogólną liczbę ok. 712 gospodarstw rolnych: gospodarstw o powierzchni powyżej 5 ha jest tylko 16 szt., liczba gospodarstw domowych nie będących gospodarstwami rolnymi (działki przyzagrodowe o powierzchni do 1 ha) wynosi ponad 300 szt.,*
  - *bardzo wysokim udziałem ludności dwuzawodowej,*
  - *podeszły wiekiem znacznej części użytkowników gospodarstw,*
  - *oddziaływaniem funkcji wypoczynkowych.*
- *Główne kierunki produkcji rolnej to chów bydła mlecznego, podporządkowana jest temu produkcja roślinna, w której dominuje uprawa pasz, produkcja zwierzęca jest prawie w całości przeznaczana na samozaopatrzenie.*

4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego zainwestowania terenu

4.1. Struktura użytkowania terenu

Gmina Gilowice zajmuje obszar 2815 ha. Prawie połowę powierzchni zajmują użytki role, stopień lesistości wynosi ok. 37%. Resztę zajmują tereny pozostałe i nieużytki, w tym tereny zainwestowane.

Struktura użytkowania gruntów gminy na tle wielkości powiatu żywieckiego (2005 rok):

jednostka administracyjna	powierzchnia ogólna w ha	w tym w %					
		użytki rolne				lasy	pozostałe i nieużytki
		grunty orne	sady	łąki i pastwiska	ogółem		
POWIAT	103 996	17,7	0,4	16,7	34,8	51,0	14,1
gm. Gilowice	2815	35,2	0,5	22,9	58,6	22,9	18,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Na tle powiatu gmina charakteryzuje się: niższym poziomem lesistości oraz prawie dwa razy wyższym udziałem użytków rolnych. Na ten udział składają się głównie grunty orne.

4.2. Stan prawny gruntów

Procentowy udział rodzajów własności gruntów na terenie gminy, bez terenów leśnych ALP, przedstawia się następująco:

właściciel	ogółem gmina	Gilowice	Rychwałd
Mienie gminne	0,4	0,3	0,5
Grunty osób fizycznych	87,7	86,1	91,0
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	1,4	0,6	0,2
Pozostałe grunty jednostek prawnych	10,5	13,0	8,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PBG/

Dominująca forma własności na terenie gminy jest własność indywidualna właścicieli gospodarstw rolnych i pozostałych osób fizycznych. Własność komunalna, praktycznie rzecz biorąc, nie stanowi istotnego zasobu gminy. Kilkadziesiąt hektarów będących w posiadaniu gminy to głównie drogi, tereny zabudowane pod obiektami publicznymi oraz trochę terenów rolnych i leśnych.

4.3. Rodzaje i funkcje zabudowy

Na całym obszarze występuje przemieszanie zabudowy mieszkalnej z zagrodową i rzemieślniczą. Poza zabudową usługową skoncentrowaną w centrum wsi Gilowice brak jest ukształtowanych wiejskich centrów usługowych. Zabudowa na obszarze gminy ukształtowała się głównie w dolinach potoków Łękawka i jej dopływu Nawieśnik, w nawiązaniu do układów komunikacyjnych:

- Wieś gminna Gilowice usytuowana jest wzdłuż potoku Łękawka i jej dopływów, stąd główny przebieg sieci osadniczej (zabudowa mieszkalno-zagrodowa i usługowa) ma kierunek wschód - zachód. Zabudowa o mniejszej intensywności znajduje się także wzdłuż prawej i lewobrzeżnych mniejszych dopływów Łękawki, na stokach licznych pagórków okalających dolinę głównego cieku. Bardziej zwarte zagospodarowanie osadnicze, w tym o charakterze letniskowym znajduje się również w północnej części sołectwa, przy drodze wojewódzkiej z Żywca do Suchej Beskidzkiej (tzw. droga cesarska).
- Zabudowa sołectwa Rychwałd skupiona jest przede wszystkim wzdłuż głównej drogi we wsi prowadzącej z Łękawicy do Rychwałdu (na kierunku północ-południe) oraz przy drogach

bocznych. Zabudowa ma charakter zwarty. Rozproszone osadnictwo znajduje się także wśród mozaikowo rozmieszczonych pól i łąk.

4.3.1. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa

Zabudowa mieszkaniowa to głównie budynki jednorodzinne indywidualnych właścicieli na własnych działkach, w większości w zabudowie rolniczej.

Rozwój mieszkalnictwa na terenie gminy przedstawia poniższe zestawienie:

wyszczególnienie	lata		
	1988	2002	2010
Zasoby mieszkaniowe:			
- mieszkania	1367	1474	1822
- pow. użytkowa mieszkań w tys. m ²	95,2	127,2	165,1
Standardy mieszkaniowe:			
- m ² pow. uż./1 mieszkanie	69,6	86,3	90,6
- m ² pow. uż./1 osobę	17,9	23,0	27,6
Ilość mieszkań wyposażonych w:			
- wodociąg	1214	1412	1744
- ustęp	730	1174	1474
- centralne ogrzewanie	727	1172	1379
- gaz z sieci	0	0	0

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Wyposażenie w mieszkania w 2010r.:

jednostka	liczba osób/ mieszkanie	liczba osób/ izbę	średnia pow. użytkowa mieszkania w m ²	średnia pow. użytkowa m ² /1 osobę
POWIAT	3,1	0,8	83,6	26,9
gm. Gilowice	3,3	0,8	90,6	27,6
gm. Łękawica	3,0	0,7	83,4	27,8
gm. Ślemień	3,1	0,8	83,3	26,6

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Z powyższych informacji wynika, że:

- W ciągu ponad 20 lat nastąpiła wyraźna poprawa jakości warunków mieszkaniowych. Przy ilości oddawanych do użytku mieszkań w ciągu roku utrzymuje się w ciągu ostatnich 5-ciu lat na poziomie 18 mieszkań, uzyskane wielkości plasują gminę na 3-cim miejscu (spośród 14-ciu gmin) w powiecie żywieckim.
- Poziom wyposażenia w zasoby mieszkaniowe mieszkańców jest wyższy zarówno od gmin sąsiednich jak i wartości średnich dla powiatu.

4.3.2. Zabudowa usługowa

Poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną gminy na tle warunków występujących w powiecie żywieckim przedstawiają wybrane wskaźniki za 2011 rok:

wyszczególnienie	jednostka miary	POWIAT	Gilowice	Łękawica	Ślemień
Wychowanie przedszkolne - dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym:					
- 3 - 5 lat	% dzieci	68,6	62,0	51,7	79,3
- 3 - 6 lat	% dzieci	71,2	65,9	56,6	79,9
Szkolnictwo podstawowe					
- szkoły podstawowe	uczniów/1 komputer	b.d	6	8	8
- gimnazja	uczniów/1 komputer	b.d.	13	11	14
Ochrona zdrowia i opieka społeczna					
- korzystający z zakładów podstawowej opieki zdrowotnej	osób/1obiekt	2041	1995	4413	3479
- korzystający z aptek ogólnie dostępnych	osób/1aptekę	3735	2990	4413	3479
- beneficjenci pomocy społecznej	% ogółu ludności	7	6	10	6

wyszczególnienie	jednostka miary	POWIAT	Gilowice	Łękawica	Ślemień
Kultura i sztuka					
- korzystający z placówek bibliotecznych	osób/1obiekt	3481	2990	4413	1740
- księgozbiór	wol/1000ludności	3256	2540	2581	111
Handel					
- targowiska	obiekt	11	2	1	b.d

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Na terenie gminy rozmieszczenie i wyposażenie poszczególnych jednostek jest zróżnicowane (stan w 2011 roku):

wyszczególnienie	Gilowice	Rychwałd
Liczba mieszkańców	4394	1533
Opieka przedszkolna		
- placówki	1	1
- dzieci	88	48
- oddziały przedszkolne	1	0
Szkolnictwo podstawowe		
- szkoły podstawowe	1	1
- uczniowie w szkołach podstawowych	260	101
- gimnazja	1	1
- uczniowie w gimnazjach	171	71
- ilość komputerów w szkołach	43	33
Placówki biblioteczne		
- biblioteki i filie	1	1
- księgozbiór	10 773	5 165
Kluby sportowe	3	1
Niepubliczne Zakłady Służby Zdrowia	3	0
Obiekty kultu religijnego		
- kościoły parafialne	1	1
Cmentarze	2	1
Administracja i inne		
- urząd gminy	1	0
- poczta i telekomunikacja	1	0
- jednostki OSP	1	1
- komisariat policji	1	0

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

W gminie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Gimnazjum i Szkoła Podstawowa w Gilowicach, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Rychwałdzie, przedszkola: w Gilowicach i Rychwałdzie, Gminny Zakład Usług Wodnych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodki zdrowia w Gilowicach i Rychwałdzie w pełni zaspokajają potrzeby gminy. Ponadto w gminie funkcjonuje apteka, Urząd Poczty, dwie centrale telefoniczne, dwa kółka rolnicze, GS Gilowice - Łękawica i Bank Spółdzielczy w Gilowicach.

Z powyższych informacji wynika, że:

- Stopień wyposażenia w podstawowe obiekty usługowe w stosunku do średnich powiatowych jest niższy, szczególnie w zakresie oświaty i wychowania. W stosunku do gmin sąsiednich - zróżnicowany.
- Z analizy przestrzennego rozmieszczenia zainwestowania usługowego wynika, że największa ich koncentracja ma miejsce we wsi gminnej - Gilowice.
- Należy uznać stopień wyposażenia gminy za średnio zadowalający.

4.3.3. Zabudowa rekreacyjna i turystyczna

Położenie w Beskidzie Małym i w niewielkiej odległości od Jeziora Żywieckiego oraz dobra komunikacja - dobre połączenie drogami wojewódzką i powiatowymi z Bielskiem Białą i miejscowościami Śląska decyduje o atrakcyjności tych terenów pod względem turystyczno-wypoczynkowym. Gmina posiada dobre warunki do rozwoju turystyki pieszej i motorowej oraz

agroturystyki i wypoczynku sobotnio - niedzielnego. Kompleksy leśne na terenie parku krajobrazowego są atrakcyjne dla grzybiarzy i zbieraczy runa leśnego, a także dla miłośników polowań. Dla osób zainteresowanych turystyką pieszą - szlaki wiodące nieoznakowanymi ścieżkami z centrum Gilowic i Rychwałdu: w stronę północną - na pasmo Łysiny 779 m npm, i na zalesione wzgórza ze szczytem Na Płonem (822 m npm); w stronę południową - w pasmo szczytów Łyski (640 m npm), Barutki (622 m npm) i Ostrego Gronia (634 m npm). Dla amatorów sportów wodnych gmina stanowi doskonałą bazę wypadową do przystani żeglarskich położonych wzdłuż brzegów Jeziora Żywieckiego. Naturalne uwarunkowania geograficzne miejscowości są atrakcją dla rowerzystów uprawiających górkę oraz tradycyjną turystykę rowerową. Natomiast w sezonie zimowym dogodne warunki zachęcają do uprawiania narciarstwa biegowego, a dodatkowo dobre połączenia komunikacyjne z wyciągiem narciarskim na górze Żar skłaniają do aktywnego spędzania wolnego czasu. Dodatkowym atutem gminy Gilowice są dwie igielitowe skocznie narciarskie, amfiteatr z zapleczem sportowym oraz basen z zapleczem sportowym. Mimo niewątpliwych walorów krajobrazowych na terenie gminy znajdują się tylko dwa obiekty turystyczno-wypoczynkowe we wsi Gilowice z 117 całorocznymi miejscami noclegowymi oraz miejsca w kwaterach prywatnych. Na stokach tutejszych gór znaczną część zabudowy stanowi zabudowa letniskowa, której właścicielami są przede wszystkim mieszkańcy miast województwa śląskiego i małopolskiego.

4.4. Działalność gospodarcza na terenie gminy

Podmioty zarejestrowane w systemie REGON (2011 rok):

- ogółem 364,
- sektor publiczny 15,
- sektor prywatny 349.

Wśród podmiotów w sektorze prywatnym wyróżnia się:

- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - 306,
- spółki prawa handlowego - 7,
- spółdzielnie - 7,
- spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego - 18,
- stowarzyszenia i organizacje społeczne - 11.

Podmioty gospodarcze według rodzaju działalności:

wyszczególnienie	ogółem gmina		Gilowice		Rychwałd	
	podmiot	%	podmiot	%	podmiot	%
- rolnictwo i leśnictwo	14	4	11	4	3	3
- przemysł i budownictwo	124	34	82	30	42	48
- usługi	226	62	183	66	43	49
ogółem:	364	100	276	76	88	24

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Do większych zakładów należy zaliczyć: Przedsiębiorstwo Produkcyjne s.c. „Tuńczyk” - przetwórnia ryb morskich, „Eko-Piek” piekarnia Zdzisława Miski w Gilowicach, Zakład Przetwórstwa Mięsnego - Marek Łoboda, Metal-Styl, Gminna Spółdzielnia SChł. i Bank Spółdzielczy, szkoły i przedszkola.

Z powyższych informacji wynika, że:

- Mimo rozwoju małej przedsiębiorczości w prywatnych firmach (w 2006 roku - 313 podmiotów w sektorze prywatnym) na terenie gminy znajduje zatrudnienie niewielki procent ludności. Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych na terenie gminy to bardzo małe firmy zatrudniające od 0 do 5 osób. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie ma odzwierciedlenia we wzroście liczby miejsc pracy. Powstają małe prywatne firmy dające zatrudnienie właścicielowi i najwyżej kilku osobom.
- Wśród istniejących podmiotów najliczniejszą grupę stanowią reprezentanci działu usług - handel hurtowy i detaliczny oraz naprawy. W następnej kolejności podmioty produkcyjne - działalność produkcyjna i budownictwo.

- Zróżnicowane jest również rozmieszczenie przestrzenne jednostek - ponad 75% ogółu zarejestrowanych jest na terenie wsi Gilowice.

4.5. Wnioski

- *Wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze, położenie północnej części gminy w Parku Krajobrazowym Beskidu Małego, bliskie sąsiedztwo jeziora żywieckiego oraz dostępność komunikacyjna powodują, że gmina może stanowić atrakcyjny ośrodek turystyczny, rekreacyjny i wypoczynkowy.*
- *Stając się atrakcyjnym ośrodkiem turystycznym powinna rozwijać swoją bazę gastronomiczno - agroturystyczną; atrakcyjność gminy podniesie także bardziej odpowiednie wykorzystanie bazy noclegowej - powstanie sieci pensjonatów lub moteli, ale także wyznaczenie nowych ścieżek rowerowych i spacerowych.*
- *Rozwój funkcji turystycznych wymusi również poszerzenie i powiększenie zasobów gminnej bazy usługowej.*
- *Stalemu wzrostowi liczby jednostek rejestrowanych w systemie REGON tj. wykazywanej aktywności gospodarczej mieszkańców gminy sprzyja jej atrakcyjne położenie i łatwa dostępność komunikacyjna, spodziewać się można potrzeby wyznaczenia w gminie obszarów dla różnych form działalności ekonomicznej, które znacznie wzbogacą formy zabudowy gminy i stworzą nową jakość w strukturze funkcjonalno - przestrzennej.*

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu funkcjonowania komunikacji

5.1. Komunikacja drogowa

Istniejący system komunikacyjny oparty jest na układzie drogowym, który tworzy sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i lokalnych.

Przez teren gminy przebiegają następujące drogi o znaczeniu ponadlokalnym:

- droga wojewódzka nr 946 relacji Żywiec - Sucha Beskidzka,
- drogi powiatowe:
  - nr 1475 S relacji Żywiec - Rychwałd, klasy L,
  - nr 1413 S relacji Moszczanica - Gilowice - Ślemień - Lachowice, klasy G,
  - nr 1412 S relacji Łękawica - Rychwałd - Pewel Mała, klasy Z.

Uzupełnieniem systemu komunikacyjnego są drogi gminne lokalne obsługujące wsie i większe skupiska zabudowy oraz drogi dojazdowe obsługujące niewielkie zespoły zabudowy oraz pojedyncze obiekty.

Długość sieci dróg w Gminie Gilowice przedstawia się następująco:

- drogi wojewódzkie - 4,2 km,
- drogi powiatowe - 10,3 km,
- drogi gminne - 390 km w tym utwardzonych 24 km.

Dobrze rozbudowana sieć komunikacyjna zapewnia dogodnie połączenia z ośrodkami miejskimi - Żywcem, Bielskiem-Białą, miastami śląska oraz miejscowościami turystycznymi Beskidów.

W gminnym systemie komunikacji kołowej największe znaczenie ma droga powiatowa nr 1413, której trasa przebiega przez centrum gminy, gdzie nasilenie ruchu jest szczególnie duże.

Drogi ponadlokalne w przeważającej długości w dobrym stanie, odpowiadają standardom dla tych dróg. Drogi gminne o szerokości od 2,0 m - 7,5 m; ich parametry i stan techniczny są często niewystarczające w stosunku do wzrastających potrzeb, są często ciasno obudowane zabudowa mieszkaniowa co utrudnia wykonanie dojazdów do nowo planowanej zabudowy położonej w głębi. Długość dróg o nawierzchni utwardzonej na 100km² pow. gminy wynosi 73,4 m.

Parkingi i miejsca postojowe zlokalizowane są w rejonach koncentracji usług, ich liczba jest wystarczająca.

5.2. Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

5.3. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne

Gmina posiada dogodne warunki do uprawiania tradycyjnej turystyki pieszej i rowerowej po drogach powiatowych i gminnych oraz oznakowanych trasach turystycznych:

Pomimo dogodnych warunków krajobrazowych na terenie gminy nie ma gęstej sieci ścieżek turystycznych i tras rowerowych. W przyszłości należy doprowadzić do stworzenia sieci takich ścieżek i tras w połączeniu z istniejącymi, a także nowymi szlakami turystycznymi związanymi z wykorzystaniem walorów zbiornika wodnego.

5.4. Wnioski

- Sieć dróg ponadlokalnych zapewnia dogodnie połączenia wszystkich jednostek wiejskich z bezpośrednim i dalszym sąsiedztwem.
- Drogi ponadlokalne w trakcie lub bezpośrednio po przebudowie, o odpowiednich parametrach technicznych.
- Uporządkowania wymaga część dróg gminnych w celu uzyskania odpowiednich parametrów technicznych.
- W sytuacji planowanego rozwoju ruchu turystyczno-pieszego, rowerowego i samochodowego o charakterze krajoznawczym, niezbędna wydaje się lokalizacja parkingów u wylotu dróg dojazdowych do szlaków rowerowych, tras turystycznych i spacerowych.

6. Infrastruktura techniczna

6.1. Zaopatrzenie w wodę

Mieszkańcy gminy Gilowice zaopatrują się w wodę z następujących źródeł.

Wieś Gilowice posiada wodociąg gminny, na który składają się 2 ujęcia wody, 2 zbiorniki wody oraz sieć rozdzielcza i przesyłowa z urządzeniami:

- ujęcie wody nr 1 na potoku Łękawka Mała - „Bez Nazwy” w km 1+ 400 będącego prawobrzeżnym dopływem do potoku Łękawka Mała,
- ujęcie wody nr 2 w Kocierzu Rychwałdzkim (dz. ew. nr 1447/8),
- nie używane ujęcie wody na potoku Skotniczyk - „Skotniczyk”,
- zbiorniki wodne: Gilowice Rozcięta i Gilowice Siedlakówka.

Wieś Rychwałd korzysta z ujęć lokalnych i studni przydomowych oraz grawitacyjnego wodociągu lokalnego z ujęciem na potoku Kaniowiec koło przysiółka Szwedzi i Borutka przez rurociąg Ø 100 mm i zbiornik wyrównawczy w przysiółku Bierki.

Długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie wynosi około 49,3 km, ok. 50 % mieszkańców korzysta z wodociągów gminnych, a 95% mieszkań posiada instalacje wodociągowe. Sieć wodociągowa w dobrym stanie technicznym i w stałej rozbudowie.

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Gmina nie posiada oczyszczalni ścieków za wyjątkiem dwóch oczyszczalni przykładowych tj, szkoły podstawowej i gimnazjum w Gilowicach i ośrodka wypoczynkowego „Dwór Rychwałd” w Rychwałdzie. Ścieki domowe gromadzone są w przydomowych szambach. Gmina zrzeszona jest w między gminnym związku realizującym program „Ochrona Wód Jeziora Żywieckiego” wspierany finansowo z funduszy UE.

Obecnie realizowany jest Projekt „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie” obejmujący Gminy: Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łodygowice, Miłówka, Radziechowy - Wieprz, Rajcza, Ujsoły, Węgierska Górka oraz Żywiec. Ze względu na uwarunkowania lokalizacyjne, techniczne i geograficzne, teren Projektu podzielono na 2 obszary, gmina Gilowice wraz z gminami: Żywiec, Gilowice, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łodygowice, Radziechowy- Wieprz należy do Obszaru Żywiec.

Korzyści wynikające z inwestycji:

- przewiduje się, że w wyniku zrealizowania Projektu ok. 95% mieszkańców gmin uzyska dostęp do zbiorowej sieci kanalizacji sanitarnej oraz ok. 55% mieszkańców gmin, w których realizowana będzie inwestycja związana z budową sieci wodociągowej uzyska dostęp do zbiorowej sieci zaopatrzenia w wodę pitną,
- ograniczenie wydatków gospodarstw domowych na neutralizację ścieków, gdyż koszt odprowadzania ścieków kanalizacją jest niższy od kosztu ich wywozu taborem asenizacyjnym,
- polepszenie stanu środowiska naturalnego,
- rozwój regionu pod względem turystycznym.

6.3. Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów

Zasady gospodarki odpadami na terenie gminy ustala „Plan gospodarki odpadami dla Gminy Gilowice na lata 2009 - 2016 - Aktualizacja”. Obecny system gospodarki odpadami komunalnymi w gminie jest nastawiony na obsługę wszystkich jej mieszkańców. Gmina jest udziałowcem Spółki „Beskid” z siedzibą w Żywcu, realizującej segregację odpadów „u źródła”. Segregowane odpady wywożone są na wysypisko śmieci w Żywcu.

6.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Źródłem dostawy energii elektrycznej w gminie jest GPZ 110/15 Żywiec - Sporysz, za pomocą sieci linii średniego napięcia 15 kV zasilających stacje transformatorowe STS 15/04 kV. Odbiorcy energii elektrycznej są zasilani z sieci niskiego napięcia.

Sieci elektroenergetyczne średniego i niskiego napięcia w omawianym terenie są sieciami napowietrznymi. Istnieją tylko niewielkie fragmenty sieci kablowej średniego i niskiego napięcia, powiązane z liniami napowietrznymi. Sieci napowietrzne w wielu miejscach posiadają za małe przekroje przewodów, co nie pozwala na przyłączanie nowych odbiorców i na zwiększanie przydziału mocy dla obecnych odbiorców. Sieci te są sukcesywnie modernizowane, poprzez wymianę lub podwieszanie nowych przewodów izolowanych o zwiększonym przekroju bądź układanie kabli ziemnych. Stosowane w nowych liniach napowietrznych przewody izolowane, zdecydowanie ograniczają przerwy w zasilaniu odbiorców oraz konieczność wycinki drzew i gałęzi. Parametry nowych i modernizowanych linii napowietrznych i kablowych niskiego napięcia posiadają około 30 - 50 % rezerwy swojej dopuszczalnej obciążalności. Rozbudowa sieci niskiego napięcia nie stwarza istotnych uwarunkowań i ograniczeń w zagospodarowaniu terenu. W celu ochrony osób i mienia przed szkodliwymi oddziaływaniami urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej wokół obiektów i linii elektroenergetycznych obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy określone w przepisach odrębnych dotyczących lokalizacji sieci energetycznych, w tym zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych - zwłaszcza przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Szerokość strefy ochrony technicznej to obszar, w którym natężenie pola elektromagnetycznego i poziom oddziaływania akustycznego mogą być wyższe od poziomów dopuszczalnych dla terenów zabudowy mieszkaniowej.

6.5. Zaopatrzenie w gaz

Gmina nie posiada dostępu do gazu ziemnego. Istnieje nieograniczona możliwość korzystania z gazu propan-butan w butlach.

6.6. Zaopatrzenie w energię ciepłą

W okresie grzewczym 100% obiektów ogrzewanych jest z kotłowni przydomowych. Z uwagi na brak zorganizowanego systemu ciepłowniczego, na terenie gminy istnieją lokalne źródła ciepła z zastosowaniem indywidualnych systemów grzewczych, cechujące się znaczną emisją zanieczyszczeń w procesie spalania. Do celów grzewczych i technologicznych wykorzystywana jest energia elektryczna, gaz płynny, olej opałowy lub paliwa stałe. Jednak podstawowym kryterium doboru paliwa winny być względy ekologiczne tj. ochrony powietrza atmosferycznego. Ten kierunek wymusza sukcesywne ograniczanie paliwa stałego na rzecz paliw ekologicznych (w tym gazu i oleju opałowego). Na terenach zabudowy usługowej kotłownie indywidualne i grupowe zaopatrują pojedyncze obiekty lub zespoły obiektów.

6.7. Telekomunikacja

Obsługa telekomunikacyjna łącznością przewodową Telekomunikacji Polskiej S.A., łącznością bezprzewodową różnych operatorów. Gmina jest dobrze telefonizowana.

6.8. Wnioski

- *Gminna sieć wodociągowa i kanalizacyjna w trakcie rozbudowy, w planach zakłada się pełne uzbrojenie terenów zainwestowanych.*
- *Docelowo wskazane doprowadzenie na teren gminy sieci gazowej ze stacji gazowej Pewel Mała wraz z rozbudową sieci rozdzielczej na całym obszarze, wskazana szczególnie w celu zmiany sposobu zaopatrzenia w ciepło.*
- *W miarę potrzeby zwiększanie możliwości istniejących stacji transformatorowych oraz budowa nowych dla projektowanych terenów inwestycyjnych.*

7. Uwarunkowania społeczno - demograficzne

Studium demograficzne jest jednym z materiałów studialnych wykorzystywanych w planowaniu związanym z gospodarką przestrzenną. Ma ono na celu, na podstawie dotychczas zachodzących zjawisk społeczno-demograficznych, dostarczenie informacji dotyczących spodziewanej liczby i struktury ludności w przyszłości oraz zachodzących procesów demograficznych w gminie. Informacje te pozwolą na określenie polityki rozwoju przestrzennego gminy mającej na celu m. in. zaspokojenie potrzeb i rozwiązanie problemów społeczności lokalnej.

7.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności, ruch naturalny, migracje

Według danych GUS rozwój zaludnienia gminy, w wybranych latach, przedstawiał się następująco:

rok	tys. osób	przyrost naturalny na 1000 ludności	saldo migracji ogółem (osób w roku)
1988	5,40(NSP)		
1995	5,57		
1998	5,66(NSP)		
2002	5,58(NSP)	- 3,9	13
2005	5,65	0,2	32
2008	5,85	2,1	49
2009	5,89	0,8	39
2010	5,98	2,3	40
2011	5,98(NSP)	0,2	- 6

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Liczba mieszkańców gminy na 31.12.2011r. wynosiła 5.979 osoby, średnia gęstość zaludnienia 214 os/km². Rozwój liczby mieszkańców w ostatnich latach z niewielką tendencją wzrostową wynikającą zarówno z przyrostu naturalnego jak i salda migracji.

W stosunku do innych miejscowości powiatu żywieckiego jest to jedna z najmniejszych ludnościowo gmin, a jej mieszkańcy stanowią ok. 4% ogółu mieszkańców powiatu. Pod względem gęstości zaludnienia, ze względu na małą powierzchnię, jest ono wyższe od średniej dla powiatu i wśród gmin wiejskich.

7.2. Charakterystyka ludności wg płci i wieku

Zróznicowanie charakteru zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawia się następująco (2010 rok):

miejscowość statystyczna	ludność						gęstość zaludnienia os/km ²
	ogółem	kobiet /100 mężczyzn	z liczby ogółem w % wieku			ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
			przedproduk- cyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym		
GMINA ogółem	5927	104	21,3	62,5	16,2	60	214
Gilowice	4394	104	21,7	62,5	15,8	60	241
Rychwałd	1533	103	23,2	60,8	16,0	65	164

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Obecnie prawie 75% liczby mieszkańców zamieszkuje miejscowość Giłowice i jest to najgęściej zaludniona wieś. Pod względem struktury ludności nie występują większe zróżnicowania. We wsi Rychwałd wyższy udział młodzieży i starszych grup wiekowych wpływa na stosunkowo wysokie obciążenie ludności w wieku nieprodukcyjnym grupą ludności nieprodukcyjnej.

7.3. Rynek pracy, źródła utrzymania

Według danych GUS zmiany w strukturze zatrudnienia na terenie gminy, w wybranych latach, przedstawiały się następująco:

wyszczególnienie		lata	
		2006	2011
BEZROBOCIE:			
- bezrobotni zarejestrowani	osoby	220	252
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	6,3	6,7
- w tym kobiet	%	6,7	8,5
PRACUJĄCY:			
- pracujący (poza rolnictwem)	osoby	395	575
- w tym mężczyźni	osoby	158	272
DOJAZDY DO PRACY:			
- wyjazdy poza gminę	osoby	892	b.d.
- przyjazdy do gminy	osoby	158	b.d.
- saldo dojazdów	osoby	- 734	b.d.

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

W analogicznych latach, na terenie całego powiatu żywieckiego udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym przedstawiał się następująco: 2006 rok - ogółem 6,2% (w tym kobiet 7,1%); 2011 rok - 7,7% (w tym kobiet 8,8%). Przy wysokiej stopie bezrobocia w powiecie (odpowiednio: 11,0% i 13,9%) sytuacja w gminie korzystniejsza.

Większość mieszkańców obu wsi musi szukać źródeł utrzymania w sektorach pozarolniczych, w przemyśle, handlu, usługach, a także w budownictwie, edukacji i służbie zdrowia. Pokazny odsetek pracujących z gminy Gilowice stanowili górnicy śląskich kopalń węgla kamiennego. Tradycja ta powstała prawie 100 lat temu. W okresie międzywojennym gilowiccy górnicy kwatrowali przy kopalniach, a na niedzielę przyjeżdżali do domów rodzinnych. Po drugiej wojnie światowej problem został rozwiązany przez codzienne dowożenie górników do pracy autobusami kopalnianymi. Po przewrocie w roku 1989 i likwidacji wielu kopalń, zatrudnienie w górnictwie spadło, nie ma już pracy w górnictwie dla nowych dorastających roczników. We wsi kultywowane są jednak tradycje górnicze. Mają oni swój sztandar, obchodzą święto barbórkowe, a delegacje górnicze uczestniczą w gminnych uroczystościach świeckich i kościelnych.

7.4. Rozwój liczebny ludności

Według prognozy demograficznej sporządzonej przez GUS dla powiatu żywieckiego rozwój liczby ludności przedstawia się następująco:

rok	-	2012	2015	2020	2025	2030	2035
ludność wiejska w tysiącach osób	-	119,5	119,8	119,4	118,0	115,7	112,7

Wg danych rozwoju ludności powiatu w ciągu najbliższych 25-ciu lat liczba ludności wiejskiej w powiecie, po okresie względnej stabilizacji do 2020 roku, będzie zdecydowanie spadać. Obserwując rozwój ludności na terenie gminy Gilowice należy przypuszczać, że jak w całym powiecie, tendencja ta będzie również tu występować.

7.5. Wnioski

- *Rozwój liczby mieszkańców gminy Gilowice w ostatnich latach ma niewielką tendencję wzrostową wynikającą zarówno z przyrostu naturalnego jak i salda migracji.*
- *Z analizy struktury wieku i płci mieszkańców gminy wynika, że większość mieszkańców zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn, stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (ok. 62% ogółu mieszkańców), ponad 20% to dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym.*
- *Dalszy rozwój ludnościowy powiatu wskazuje na tendencję spadkową, która na terenie gminy może być modyfikowana przez zmiany migracyjne związane z rozwojem zewnętrznego rynku pracy.*

8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków

8.1. Uwarunkowania wynikające z obowiązku ochrony dóbr kultury

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zobowiązuje do uwzględniania „wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury” a także wymagań ładu przestrzennego, urbanistyki i architektury oraz walorów architektonicznych i krajobrazowych. Nakazuje uwzględnienie i określenie w studium obszarów i obiektów chronionych, jak również wskazanych do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych.

W oparciu o ustawę „o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” ochronie prawnej podlegają obiekty wpisane do rejestru zabytków, jak również „inne, jeśli ich charakter zabytkowy jest oczywisty”. Ustawa przewiduje następujące formy ochrony zabytków: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z art. 19 ww. ustawy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać ochronę: zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, parków kulturowych oraz innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. Do zabytków nieruchomych zalicza się nie tylko pojedyncze dzieła architektury i budownictwa, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody czy miejsca upamiętniające historyczne wydarzenia, ale również układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane i krajobrazy kulturowe.

Ustawa zakazuje prowadzenia robót, mogących przyczynić się do zeszpecenia otoczenia zabytku nieruchomego lub widoku na ten zabytek. Ochronie podlegają również stanowiska archeologiczne.

- Gmina posiada stosunkowo duży zasób obiektów zabytkowych. Zachowała się przede wszystkim tradycyjna zabudowa drewniana, a także w postaci licznych kapliczek i figur przydrożnych.
- Prawną ochroną konserwatorską objętych jest: w formie wpisu do „Rejestru zabytków” - 12 obiektów (2 w Gilowicach i 10 Rychwałdzie), w formie wpisu do „Gminnej Ewidencji Zabytków” - 115 obiektów (budynki mieszkalne i towarzyszące im zabudowania gospodarcze, obiekty sakralne, kapliczki i krzyże przydrożne, cmentarze, obiekty usługowe o różnym charakterze i przeznaczeniu występujące na terenie całej gminy) i 32 stanowiska archeologiczne.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków są:

- **Kościół parafialny p.w. św. Andrzeja Apostoła** - pochodzi z I poł. XVIw., został przeniesiony z Rychwałdu do Gilowic w 1757 roku. Świątynia wykonana jest w stylu gotyku śląsko - małopolskiego i zalicza się do zabytków klasy „0”. Wnętrze z późnobarokowym ołtarzem (1708r.), posągami Matki Bożej z Dzieciątkiem z XIVw., amboną z I poł. XVIIw. oraz ciekawymi elementami architektonicznymi, urzeka bogactwem barw i złocień. Kościół gilowicki jest ogrodzony drewnianymi arkadowymi sobotami wspartymi na murowanych słupach, które w przeszłości służyły jako schronienie dla wiernych. Na dziedziniec prowadzą dwie stylowe drewniane bramy. Przed sobotami stoi najstarszy zabytek kościoła kamienna chrzcielnica o wysokości 102 cm. Obok kościoła znajduje się stary cmentarz i pomnik poświęcony poległym mieszkańcom Gilowic w czasie I wojny światowej.
- **Sanktuarium Maryjne w Rychwałdzie** - dostojna murowana budowla z dwoma wieżami w stylu barokowym. Kościół otoczony jest murem kamienistym, otynkowanym, nakrytym siodłowym daszkiem dachówkowym. Tworzy prostokąt, w którym są 4 wejścia: dwa bogatsze naprzeciw fasady zachodniej naprzeciw północnego wejścia do kościoła oraz dwa skromniejsze od wschodu i południa. W północno-zachodnim narożniku muru znajduje się Kaplica Biczowania Pan Jezusa, a w niej posąg Chrystusa u słupa. Druga kaplica usytuowana jest w północno-wschodnim narożniku, Wieczernik obecnie kaplica Matki Bożej Fatimskiej. Od XVII wieku licząc, Sanktuarium Maryjne w Rychwałdzie jest miejscem licznych pielgrzymek z Żywiecczyny, a także innych stron naszego kraju oraz ze Słowacji. Wielu pielgrzymów korzy-

sta z pomocy słynnego zielarza - Ojca Grzegorz Sroki, a zdrowotną atrakcją są nowo utworzone grotty solne (g. słoneczna i g. błękitna) i tętnie Ojca Grzegorza.

- **Plebania w Rychwałdzie** - stara, drewniana uległa zniszczeniu przez pożar w 1780r. Nowa została zbudowana w latach 1833 - 1835 przez proboszcza rychwałdzkiego ks. Mikołaja Supermana w stylu neoklasycystycznym.
- **Dwór w Rychwałdzie** - klasycystyczny zespół pałacowo - dworski z XIXw., który obecnie funkcjonuje jako hotel usytuowany jest w kilkuhektarowym rychwałdzkim parku, gdzie korty tenisowe, sauna, basen, siłownia plac zabaw dodają atrakcyjności i przyciągają mieszkańców i turystów.

Wykaz i zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków zamieszczony jest w Tomie II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy - Ustalenia.

8.2. Stan zachowania zasobów krajobrazu kulturowego gminy

Położenie gminy w obrębie wzniesień beskidzkich sprawiło, że poszczególne miejscowości rozwinęły się w dolinach potoków i w sąsiedztwie masywów leśnych.

Sołectwa gminy Gilowice należą do najstarszych na Żywiecczyźnie. Pierwsze zapiski o istnieniu Gilowic zamieszczone są w spisie świętopietrza i Volumina Legum pod datą 1325r. W tym roku została tutaj erygowana parafia, druga po żywieckiej. Wieś Rychwałd powstała nieco później, ale jej niemiecko brzmiąca nazwa świadczy, że istniała już w XV wieku, kiedy terenami tymi władali książęta oświęcimscy. Do początków XV wieku brak jest zapisów kronikarskich o dziejach tutejszego regionu, z wyjątkiem informacji o utworzeniu parafii. Pod koniec XV wieku tereny tutejsze zostały mocno zniszczone przez czeskich husytów, którzy ograbili miejscową ludność, poniszczyli osady wraz z kościołami. Wreszcie zaraza, zwana „Czarną śmiercią”, jaka nawiedziła znaczne obszary Europy w XV wieku, pozostawiła po sobie pustkowia na znacznym obszarze. Nowymi mieszkańcami stali się w znacznej mierze przybyli zza Karpat pasterze owiec, zwani tutaj Wałachami, lub Wołochami, zakładający na nowiznach swoje siedziby.

Już w wieku XV starania o zakup tutejszych wsi czynili Komorowscy, właściciele Żywca. Po zawładnięciu rodu Komorowskich całą Żywiecczyzną utworzono tutaj tzw. „Państwo Żywieckie”, istniejące do 1608 roku, kiedy państwo to podzielono na trzy części, tworząc trzy nowe „Państwa”: Żywieckie, Suskie i Ślemieńskie. W skład tego ostatniego wchodziły Gilowice, wraz z jedenastoma okolicznymi miejscowościami. Na terenie Gilowic istniały dwa folwarki: Stary Dwór, założony prawdopodobnie wraz z lokacją wsi. Obszar rolny tego majątku położony był w połowie na terenach wsi Gilowice wraz z siedzibą, reszta na terenie Ślemienia. Drugi folwark, nazwany Nowym Dworem, powstał w XVII wieku, za czasów Wielopolskich. Po pierwszym rozbiórze Polski w 1772 roku Żywiecczyzna znalazła się pod zaborem austriackim i włączona została w obręb tzw. Galicji.

Taki rozwój osadnictwa, będący głównie pamiątką po osadnictwie wołoskim, stał się charakterystyczny dla całego rejonu. Na terenie gminy występują dwa typy układów przestrzennych charakterystycznych dla terenów wiejskich: ulicówka (dominującą na analizowanym obszarze) oraz układ przysiółka. Zabudowa ulicówki tworzy ciągi wzdłuż jednej, głównej drogi przebiegającej przez wieś. Często drogi te położone są w osiach dolin wzdłuż przepływających cieków wodnych.

Pozostałości tradycyjnej zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej gminy, pochodzą przeważnie z końca XIX wieku lub z przełomu XIX i XX wieku. Najczęściej występującym typem zagrody, jest zagroda kilkunastobudynkowa, obejmująca zlokalizowany przy drodze budynek mieszkalny, często z dobudówką inwentarską bądź z odrębnym budynkiem inwentarskim oraz stodołą lokowaną w głębi działki od strony północnej. Zachowanie reguły tradycyjnej orientacji budynków mieszkalnych frontową elewacją równoległą do dróg, sprawiło, że budynki mieszkalne sytuowano główną kalenicą równoległą do drogi. Tradycyjne budownictwo mieszkaniowe i gospodarcze było głównie drewniane, o konstrukcji zrębowej (choć występowały też budynki drewniano-murowane bądź murowane). Cechowały je ścisły funkcjonalizm, prostota, typowość i zachowawczość. Nie obniżało to jednak wartości estetycznych architektonicznej formy zabudowy. Wręcz przeciwnie, odznaczała się zawsze dobrymi proporcjami brył oraz decydującym o pewnej lokalnej odrębności kolorystycznym zdobnictwem. Tradycyjne budynki mieszkalne były prze-

ważnie w horyzontalnym układzie bryły, jednokondygnacyjne z poddaszem użytkowym, dachami dwuspadowymi (niekiedy naczółkowymi, przyczółkowymi), o nachyleniu 35 - 45°.

Większość wiejskich układów przestrzennych uległa w ostatnich latach sporym zmianom. Rozwój odbywał się przeważnie na zasadzie kontynuacji i uzupełniania istniejących ciągów zabudowy. Pojawiły się jednak formy obce tradycji zabudowy wiejskiej. Od lat 70-tych zabudowa wsi ulegała silnej modernizacji. Zaczęły powstawać budynki o współczesnej, jak na tamten okres, formie architektonicznej, często odbiegającej od tradycyjnej formy zabudowy. Towarzyszyło temu zanikanie budownictwa drewnianego. Popularną formą budynku mieszkalnego w latach 70-tych był budynek na rzucie kwadratu, parterowy lub piętrowy, przekryty dachem kopertowym lub płaskim czasem z piwnicą wyniesioną ponad teren.

Zmiana formy zabudowy, w odniesieniu do zabudowy tradycyjnej, dotyczy głównie kształtu dachu i rzutu budynku. Niekorzystna zmiana specyficznego charakteru zabudowy wsi spowodowana jest zarówno brakiem kontynuacji zasadniczych cech tradycyjnej zabudowy wsi we współczesnym budownictwie, jak i znacznym stopniem przemieszania różnych form budynków mieszkalnych, poczynając od zachowanych relikwów zabudowy drewnianej, poprzez powojenne budynki utrzymane w konwencji tradycyjnej, aż po późniejsze formy domów typu „kostki”. Szczególnie niekorzystne zróżnicowanie formy architektonicznej i przypadkowe ustawienie typów zabudowy widać na stokach atrakcyjnych krajobrazowo wzniesień. Dysharmonijne oddziaływanie na krajobraz zabudowy użytkowanej sezonowo polega przede wszystkim na ekspozycji jej lokalizacji, braku zieleni wysokiej w otoczeniu budynku, niewłaściwych proporcjach bryły, a także grodzeniu nieruchomości za pomocą mocnych form ogrodzeń.

W ostatnich latach obserwuje się odwrót od budynków mieszkalnych o dużym gabarycie pionowym, na rzecz domów parterowych z poddaszem użytkowym, często o charakterze rezydencjonalnym (z dużym, zadbanym terenem zielonym, zlokalizowanym wokół budynku mieszkalnego). Forma tych budynków, mimo znacznie większego programu użytkowego, nie przytłacza wysokością i wpisuje się lepiej w krajobraz gminy. Czasami nawiązuje do zabudowy tradycyjnej, co wskazuje na możliwość uwzględnienia w zabudowie współczesnej kontynuacji zasadniczych cech zabudowy tradycyjnej. Nowym, niestety niezbyt korzystnym zjawiskiem jest pojawianie się zabudowy w dolinach oraz na wzniesieniach pomiędzy zwartymi kompleksami leśnymi. W coraz wyższe partie stoków wchodzi zabudowa letniskowa, rekreacyjna, wykorzystywana sezonowo. Ekspansja jest szczególnie widoczna w terenach otwartych i w sąsiedztwie kompleksów leśnych. Wpływa to negatywnie na tkankę urbanistyczną, a także na odbiór bliskich widoków w panoramach gminy. W ostatnich latach odnotowano tendencję do obudowywania dróg, łączących poszczególne osiedla, co prowadzi do zanikania dystansów przestrzennych między poszczególnymi częściami jednostek osadniczych. Zjawisko to uznać należy za bardzo niekorzystne, zarówno pod względem ochrony kulturowej jak i pod względem funkcjonalnym.

Charakterystyczne dla krajobrazu gminy jest występowanie licznych kapliczek i figur przydrożnych oraz pomników upamiętniających ważne wydarzenia z życia mieszkańców. Pierwsze kapliczki na gilowickich ziemiach pojawiły się w XVIII wieku. W pobliżu gilowickiego kościoła stoi najstarsza gilowicka kapliczka pochodząca z 1730 roku. Na stromym zboczu miejscowego wzniesienia zwanego „Komania Góra”, przez który w odległych czasach wiódł najkrótszy szlak z Gilowic przez Rychwałd do Żywca, znajduje się figura Chrystusa Upadającego pod krzyżem, uznawana przez historyków sztuki za najstarszą tego typu w Polsce. Pomniki upamiętniające ważne wydarzenia z życia mieszkańców znajdują się w znaczących i widocznych miejscach.

8.3. Wnioski

Analiza zasobów środowiska kulturowego pozwala na określenie głównych uwarunkowań, które będą miały wpływ na zagospodarowanie przestrzenne gminy:

- *Gminy zasób obiektów zabytkowych koncentruje się głównie w historycznych częściach wsi. Zachowała się przede wszystkim tradycyjna zabudowa drewniana, a także pojedyncze zespoły oraz liczne kapliczki i figury przydrożne, a także zabytki archeologiczne.*
- *Wszystkie obiekty objęte ochroną i nadzorem konserwatorskim oznaczono na rysunku studium.*
- *Zachowały się czytelne historyczne układy przestrzenne w centrach wsi Gilowice i Rychwałd, które wywierają wpływ na sąsiednie zagospodarowanie.*

- *W zabudowie wsi widoczna jest różnorodność form architektonicznych (zabudowa tradycyjna drewniana, zabudowa murowana nawiązująca do tradycyjnych form i współczesna zabudowa nie kontynuująca cech tradycyjnych). Występuje znaczne zróżnicowanie gabarytów i układu domu na działce.*
- *Krajobraz kulturowy, na który składają się pasma zabudowy w dolinach rzecznych i prostopadłe rozchodzące się łany pól uprawnych, których zamknięcie stanowią grzbiety gór, zachował wiele pierwotnych cech. Coraz silniej pojawia się jednak tendencja do zabudowania najbardziej eksponowanych terenów o wybitnych wartościach krajobrazu.*
- *Niekorzystnym kierunkiem w kształtowaniu układów zabudowy jest rozpraszanie zabudowy daleko poza tradycyjnymi układami osadniczymi, na otwartych stokach i wierzchowinach, poza zasięgiem sieci uzbrojenia technicznego oraz dróg.*
- *Na terenie gminy znajduje się fragment Parku Krajobrazowego Beskidu Małego oraz jego otuliny. Na tym obszarze obowiązują zasady i kierunki działania zawarte w Studium Krajobrazowo - Architektonicznym Parku. W przyszłości normy te zawarte powinny być także w Planie Ochrony Parku Krajobrazowego Beskidu Małego.*

9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy powiązana jest z istniejącymi dokumentami planistycznymi gminy wchodzącymi w jej skład, a także z planami wyższego szczebla - Strategią Rozwoju Powiatu Żywieckiego, Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego oraz programami operacyjnymi.

9.1. Wnioski złożone do Studium

Analizą objęto wnioski złożone w Urzędzie Gminy Gilowice zarówno w okresie poprzedzającym ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzenia studium oraz złożone po ogłoszeniu o przystąpieniu do sporządzenia studium i na zawiadomienie organów i instytucji.

Wnioski pochodzące od indywidualnych wnioskodawców zostały zestawione w tabelach dla poszczególnych miejscowości i oznaczone na rysunku uwarunkowań, w skali 1 :10 000.

- Wnioski złożone przez indywidualnych wnioskodawców w okresie poprzedzającym ogłoszenie o przystąpieniu do Studium... dotyczą zarówno studium jak i planu, w szczególności przedstawiają się następująco:

Sołectwo Gilowice: 166 wniosków dotyczących 260 działek ewidencyjnych, w tym:

- 78% wniosków dotyczy zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na różnego typu zabudowę mieszkalną (jednorodziną lub ogólnie na działki budowlane),
- 17% wniosków dotyczy przekwalifikowania działek pod zabudowę mieszkaniowo - letniskową i rekreacyjną,
- pojedyncze wnioski dotyczące: możliwości realizacji działalności gospodarczej, usług, usług turystycznych oraz zmniejszenia odległości zabudowy od terenów leśnych i wyłączenia działek z terenów zabudowy.

Sołectwo Rychwałd: 101 wniosków dotyczących 170 działek ewidencyjnych, w tym:

- 83% wniosków dotyczy zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na różnego typu zabudowę mieszkalną (jednorodziną lub ogólnie na działki budowlane),
- 14% wniosków dotyczy przekwalifikowania działek pod zabudowę mieszkaniowo - letniskową i rekreacyjną,
- pojedyncze wnioski dotyczące możliwości realizacji działalności gospodarczej i usług turystycznych.

- Wnioski złożone w ustawowym okresie ogłoszenie o przystąpieniu do Studium przez osoby prawne i fizyczne oraz jednostki nieposiadające osobowości prawnej, przedstawiają się następująco:

Sołectwo Gilowice: 239 wniosków złożonych przez indywidualnych wnioskodawców dotyczących 505 działek ewidencyjnych), w tym:

- 69% wniosków dotyczy zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na różnego typu zabudowę mieszkalną (jednorodziną lub ogólnie na działki budowlane),
- 28% wniosków dotyczy przekwalifikowania działek pod zabudowę mieszkaniowo - letniskową i rekreacyjną,
- pojedyncze wnioski dotyczące: możliwości realizacji usług i usług turystycznych oraz zmniejszenia odległości zabudowy od drogi i wyłączenia działek z terenów zabudowy.

Sołectwo Rychwałd: 104 wnioski złożone przez indywidualnych wnioskodawców oraz inne jednostki dotyczące 309 działek ewidencyjnych, w tym:

- 68% wniosków dotyczy zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na różnego typu zabudowę mieszkalną (jednorodziną lub ogólnie na działki budowlane),
- 22% wniosków dotyczy przekwalifikowania działek pod zabudowę mieszkaniowo - letniskową i rekreacyjną,
- 1 wniosek (kompleks 9 działek ewidencyjnych) złożony przez Parafię Rzymsko Katolicką z propozycją przekwalifikowania własnych działek rolnych sąsiadujących z terenem kościelnym, na zespół sportowo-rekreacyjny z hotelem,
- 1 wniosek (kompleks 8 działek ewidencyjnych) złożony przez indywidualnego inwestora z propozycją przekwalifikowania działek rolnych na zespół zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z usługami turystycznymi i elektrownią fotowoltaiczną,
- 1 wniosek (12 działek ewidencyjnych) złożony przez Gminę Gilowice na przekwalifikowania działek rolnych na tereny zabudowy mieszkaniowej i letniskowej,

- pojedyncze wnioski dotyczące: możliwości realizacji działalności gospodarczej, usług i usług turystycznych.

Na ogólną ilość 610 wniosków obejmujących ponad 1200 działek ewidencyjnych do zmiany przeznaczenia terenów zdecydowanie przeważają dotyczące zmiany granic terenów przeznaczonych na cele budowlane i to głównie dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej lub letniskowej. Pojedyncze wnioski obejmują głównie jednostkowe działki ewidencyjne, większe zespoły dotyczą szerzej sformułowanych wniosków. Rozpatrzenia wniosków dokonano w aspekcie przeznaczenia terenów w obowiązującym miejscowym planie dla obszaru gminy oraz możliwości wprowadzenia zmian w ustaleniach studium bez naruszeń przyjętych podstawowych zasad i kierunków zagospodarowania gminy.

- Wnioski złożone w ustawowym okresie ogłoszenie o przystąpieniu do Studium... przez instytucje i organy właściwe do uzgadniania i opiniowania projektu studium, przedstawiają się następująco:
  - Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego stwierdza, że na przedmiotowym obszarze nie występują zadania ani inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym przyjęte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego województwa Śląskiego. Zarząd Województwa Śląskiego wnioskuję o uwzględnienie w projekcie studium uwarunkowań wynikających z wniosków przekazanych przez organy właściwe do opiniowania projektu studium, szczególnie w zakresie:
    - * ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk, dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej,
    - * systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
    - * obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz zagrożonych osuwaniem się mas ziemi,
    - * obszarów występowania udokumentowanych złóż kopalin,
    - * terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.
  - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach wnioskuję o uwzględnienie w treści studium następujących uwag i wniosków konserwatorskich:
    - * opracowanie analizy historycznej, analizy wartości krajobrazu kulturowego, stanu zasobów obiektów i obszarów zabytkowych objętych ochroną konserwatorską i postulowanych do objęcia taką ochroną
    - * uwzględnić obiekty i obszary objęte ochroną prawną przez wpis do rejestru zabytków oraz zasady ich ochrony,
    - * uwzględnić obiekty i obszary figurujące w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz zasady ich ochrony,
    - * uwzględnić strefy ochrony konserwatorskiej wynikające z analizy historycznej gminy oraz analizy jego wartości krajobrazu kulturowego,
    - * w celu właściwego sformułowania wniosków konserwatorskich należy oprzeć się na dokumentacji archiwalnej dostępnej w tut. Urzędzie.
  - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie wnosi, aby w przygotowanym studium, ustalając przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określając sposób zagospodarowania i warunki zabudowy terenu uwzględnić:
    - * obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią i zagrożone osuwiskami,
    - * w stosunku do cieków wodnych zachowanie pasów ochronnych wzdłuż cieków o szerokości minimum 15m licząc od górnej krawędzi skarpy brzegowej, w celu umożliwienia wypełniania przez właścicieli wód obowiązków wynikających z ustawy Prawo wodne,
    - * zapisy umożliwiające Dyrektorowi RZGW w Krakowie wykonanie budowli hydrotechnicznych niezbędnych dla realizacji statutowych zadań związanych z utrzymaniem wód oraz ochrona przeciwpowodziową.
  - Powiatowy Zarząd Dróg w Żywcu zwraca uwagę, że przy planowaniu zagospodarowania terenów przeznaczonych pod zabudowę, przy drogach powiatowych, należy kierować się następującymi wytycznymi:
    - * linie rozgraniczające dla dróg powiatowych przyjąć jak dla dróg klasy G i Z,
    - * w liniach rozgraniczających lokalizacja wyłącznie obiektów nietrwałych,

- * tereny przeznaczone pod zainwestowanie powinny mieć wielkość umożliwiającą lokowanie nowej zabudowy w odległościach zgodnych z ustawą o drogach,
  - * tereny pod obiekty usługowe powinny mieć wielkość umożliwiającą urządzenie parkingów,
  - * w obrębie oddziaływania obszarów skrzyżowań dróg nie przewidywać obiektów usługowych generujących znaczny ruch,
  - * w głównych ciągach komunikacyjnych możliwa lokalizacja obiektów służących obsłudze ruchu,
  - * dla nowych obszarów zabudowy wydzielić wspólne drogi wewnętrzne, z wykorzystaniem istniejącego systemu skomunikowania,
  - * linie napowietrzne i urządzenia podziemne lokalizować zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- TAURON Oddz. W Bielsku-Białej:
- * zapisy studium winny umożliwiać remont, rozbudowę i przebudowę istniejących sieci i urządzeń elektroenergetycznych oraz budowę nowych,
  - * projekt studium winien obejmować swym zakresem branżę elektroenergetyczną.

Wnioski złożone przez instytucje przeanalizowano z uwzględnieniem aktualnych przepisów dotyczących obowiązkowego zakresu studium.

9.2. Ustalenia Strategii zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu żywieckiego na lata 2006 - 2020

WIZJA ROZWOJU POWIATU ŻYWIECKIEGO:

Żywiecczyzna jest powiatem o uporządkowanej przestrzeni, w którym żyje społeczeństwo zintegrowane wokół wspólnie uznawanych wartości, gwarantujące stabilność gospodarczą dzięki wyspecjalizowanym usługom turystycznym i rolniczym, kultywujące tradycje i kulturę lokalną, racjonalnie kształtujące środowisko.

Tak sformułowaną wizję uzasadniają określone przez mieszkańców powiatu aspiracje bycia regionem o wysoko wyspecjalizowanych usługach turystycznych, rozwiniętych usługach komunikacji i własnej bazy przetwórstwa rolnego.

Powiat Żywiecki w najbliższej przyszłości to powiat:

- o maksymalnie niskim wskaźniku bezrobocia z dobrze rozwiniętą strukturą małych, średnich i dużych przedsiębiorstw, z rozwiniętą infrastrukturą techniczną (kanalizacją, wodociągami, siecią gazową i telekomunikacyjną, infrastrukturą energetyczną) oraz stosownym do potrzeb systemem komunikacyjnym,
- z rozwiniętym rolnictwem ekologicznym stanowiącym silną bazę produkcyjną dla lokalnego i ponadlokalnego przemysłu rolno-spożywczego,
- z rozwiniętym systemem oświaty, który daje szansę zdobycia wykształcenia zapewniającego konkurencyjność na wymagającym rynku pracy,
- zapewniający mieszkańcom i przyjezdnym wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego, różnorodność i wysoką jakość usług turystycznych, kulturalnych, sportowych i medycznych, a także sprawnie funkcjonujący system opieki społecznej,
- chroniący środowisko naturalne, popierający rozwiązania ekologiczne,
- chroniący dziedzictwa kultury.

Wizja wskazuje cele generalne polityk, które mają być osiągnięte poprzez uporządkowane działania w dziedzinie społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej. Dla każdej z dziedzin strategia proponuje własne zasady postępowania i sposoby realizacji.

Samorząd Powiatu Żywieckiego przyjmuje następujące zasady strategii rozwoju:

- uspołecznienia procesów podejmowania decyzji - polegająca na prowadzeniu szerokiej konsultacji ze społeczeństwem we wszystkich ważnych sprawach dotyczących obecnego i przyszłego funkcjonowania powiatu,
- ochrony wartości przyrody i kultury, jako środowiska życia mieszkańców - polegająca na objęciu ochroną wszystkich wartości przyrodniczych i kulturowych uzasadnionymi formami ochrony,

- wykorzystywania prostych rezerw - polegającą na podejmowaniu działań nie inwestycyjnych, przynoszących wymierne efekty równocześnie w kilku dziedzinach polityki,
- zasada zintegrowanego planowania - polegająca na uwzględnieniu celów wszystkich polityk przy planowaniu działań w określonej dziedzinie,
- koordynacji - polegającej na ścisłym współdziałaniu, gdzie wartość zamierzonego celu jest nadrzędna,
- przejrzystości - polegająca na podejmowaniu decyzji jawnie i przy powszechnym dostępie do informacji,
- prewencji - polegająca na zapobieganiu spodziewanym niekorzystnym sytuacjom i zagrożeniom,
- praworządności - polegającej na opieraniu wykładni w procesie decyzyjnym o obowiązujące prawo i normy zwyczajowe,
- równości praw - polegająca na równym wobec prawa, traktowaniu podmiotów,
- koncentracji środków - polegająca na skupianiu środków na dokończenie rozpoczętych działań i nie rozpoczynaniu nowych,
- współpracy i współdziałania - opartej na partnerstwie i rzetelności w wykonywaniu obowiązków uczestnictwa w zespole,
- subsydiarności - polegająca na oddawaniu zadań do wykonania podmiotom gwarantującym ich wykonanie bez udziału starostwa powiatowego na niższych szczeblach organizacji,
- solidarności - polegająca na zgodzie na podejmowanie w pierwszej kolejności zadań najpilniejszych z punktu widzenia potrzeb społecznych,
- urynkowienia - polegająca na pełnym i efektywnym wykorzystaniu możliwości stworzonych przez uwarunkowania gospodarki rynkowej.

Na podstawie uznanych wartości, zidentyfikowanych zagrożeń i wyrażonych potrzeb, przyjęto następujące generalne cele polityki powiatu oraz katalog celów i strategii ich osiągnięcia:

Cel generalny - POLITYKA GOSPODARCZA	
Cel strategiczny C1 – TRWAŁY ROZWÓJ GOSPODARCZY W POWIECIE	
strategie:	C11 – Sprawny system komunikacji <i>Porządkowania komunikacji:</i> – rozbudowa i modernizacja powiązań komunikacyjnych – modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i obiektów inżynierskich
	C12 – Rozwój usług turystycznych <i>Podnoszenia poziomu usług turystycznych w powiecie:</i> – rozbudowa infrastruktury usługowej – wypracowanie modelu usługi turystycznej jako produktu regionalnego – zagospodarowanie Jeziora Żywieckiego na cele rekreacyjne – wykorzystanie na cele rekreacyjno - zdrowotne solanek z Soli – utworzenie przy powiecie komórki zajmującej się informacją turystyczną – organizacja regionalnego systemu komputerowej informacji turystycznej o powiecie
	C13 – Zachowanie przestrzennych walorów powiatu <i>Porządkowania gospodarki przestrzennej</i> – segregacja funkcjonalna powiatu – utrzymanie i rozwój form regionalnego budownictwa w nawiązaniu do charakterystycznych cech krajobrazu – opracowanie katalogu projektów budownictwa miejscowego i małej architektury – budowa systemu informacji o terenie – urządzenia rolne, w tym scalanie gruntów usuwające niekorzystne oddziaływanie dróg ekspresowych przebiegających przez teren powiatu – poprawa infrastruktury technicznej

C14	<p>– Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości: <i>Tworzenie warunków prowadzenia własnej działalności gospodarczej:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – utworzenie Powiatowego Ośrodka Przedsiębiorczości – stworzenie systemu preferencji dla własnej działalności gospodarczej – utworzenie bazy informatyczno - doradczej dla małych i średnich przedsiębiorstw – utworzenie inkubatora zatrudnienia – współpraca transgraniczna w zakresie rynku pracy – tworzenie partnerstwa lokalnego
C15	<p>– Utrzymanie i rozwój rolnictwa <i>Specjalizacja rolnictwa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – tworzenie kooperatyw – wprowadzenie na szeroką skalę produkcji żywności ekologicznej oraz upraw ziół – rozwój agroturystyki – wykorzystanie potencjału rzek – zagospodarowanie nieużytków i hal – popularyzacja rolno środowiskowych programów rozwoju i restrukturyzacji rolnictwa – aktywizacja hodowli owiec, bydła mlecznego i pszczoł
C16	<p>– Uatrakcyjnienie wizerunku powiatu i stworzenie warunków do inwestowania <i>Promocja powiatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – promocja poprzez udział w targach turystycznych, imprezach promocyjnych i wydawnictwach – opracowanie oferty dla inwestorów – unowocześnienie zaplecza socjalnego – promocja przedsięwzięć ekologicznych – trwała współpraca zagraniczna – promocja nowych form usług turystycznych – rozbudowa systemu informacji o powiecie
C17	<p>– Prawne zagwarantowanie stabilności gospodarczej powiatu <i>Utworzenie politycznego lobby ziem górskich na rzecz przyjęcia przez Sejm RP ustawy o ziemiach górskich:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nacisk na Parlament w celu utrzymania ulg podatkowych dla agroturystyki
Cel generalny - POLITYKA SPOŁECZNA	
Cel strategiczny C2 – ZWIĘKSZENIE SZANS ROZWOJU OSOBISTEGO MIESZKAŃCÓW	
strategie: C21	<p>– Wyrównanie poziomu bazy materialnej szkolnictwa <i>Rozwój materialny zaplecza szkolnictwa:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój bazy materialnej szkół i placówek oświatowych, dla których powiat jest organem założycielskim – rozwój placówek oświatowych
C22	<p>– Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców <i>Regionalizacji programów nauczania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ukierunkowanie programów nauczania na tematykę usług turystycznych, rzemieślniczych i tematykę powiatową, budownictwa i architekturę krajo- brazu poprzez studia podyplomowe lub szkolenia tematyczne – organizacja Powiatowego Centrum Metodycznego i Powiatowego Centrum Kształcenia Praktycznego – utworzenie Centrum Edukacji i Doskonalenia Kadr Pedagogicznych – utworzenie Powiatowego Centrum Kultury – utworzenie Centrum Integracji Europejskiej

C23	<p>– Podniesienie poziomu integracji społeczeństwa powiatu i zwiększenie ich identyfikacji z powiatem</p> <p><i>Uwypuklanie lokalnych wartości kulturowych:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie i wdrożenie programów nauczania o wartościach kulturowych i tradycjach Żywiecczyny – utrzymanie organizacji wspólnych imprez kulturalnych, turystyczno - sportowych, rajdów, festynów, wystaw, konkursów – utworzenie skansenu kultury materialnej Żywiecczyny – modernizacja i rozbudowa infrastruktury objętej ochroną konserwatorską – współpraca z organizacjami pozarządowymi
C24	<p>– Aktywizacja zawodowa mieszkańców</p> <p><i>Edukacja i przekwalifikowania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – utrzymanie i dalszy rozwój programu szkoleń dla rolników (dotyczących agroturystyki, kooperatywy oraz z zakresu funduszy pomocowych) – aktywizacja zawodowa absolwentów – szkolenie dla mieszkańców w zakresie reorientacji zawodowej <p><i>Rozwój zasobów ludzkich a polityka zatrudnienia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – współpraca w zakresie pozyskiwania funduszy UE80
<p>Cel strategiczny C3 – POPRAWA WARUNKÓW BYTOWYCH MIESZKAŃCÓW I PRZYJEZDNYCH</p>	
strategie: C31	<p>– Poprawa zdrowotności, promocja zdrowia oraz zwiększenie dostępności usług społecznych</p> <p><i>Usprawnianie usług społecznych:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy ZZOZ w Żywcu – rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy SPZOL w Rajcu – prowadzenie profilaktyki zdrowotnej – organizacja czasu i opieki dla dzieci i młodzieży – stała współpraca z organizacjami rządowymi i pozarządowymi w zakresie promocji zdrowia i polityki społecznej – profilaktyka patologii społecznych, prowadzenie poradnictwa przeciwalkoholowego i przeciwnarkotycznego – organizacja monitoringu potrzeb i problemów społecznych w celu kierowania działań pomocy społecznej – opracowanie kompleksowego programu pomocy i wsparcia osób niepełnosprawnych – organizacja opieki dla osób w podeszłym wieku – promocja polityki prorodzinnej – rozszerzenie działań pomocy społecznej – modernizacja oraz dostosowanie do standardów opieki i wychowania w Powiatowym i rodzinnych Domach Dziecka – modernizacja Domu Pomocy Społecznej w Żywcu
C32	<p>– Zwiększenie dostępności usług dla przyjezdnych i mieszkańców</p> <p><i>Podnoszenie jakości usług w jednostkach Powiatu Żywieckiego:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – rozbudowa i modernizacja obiektów powiatowych – podnoszenie jakości usług w jednostkach, dla których Powiat jest organem założycielskim – organizacja komputerowego systemu informacji publicznej
C33	<p>– Podniesienie poziomu bezpieczeństwa na terenie powiatu</p> <p><i>Utrzymanie porządku i bezpieczeństwa:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie programu budowy zaufania dla instytucji publicznych – zwiększenie bazy materialnej Policji w powiecie – zwiększenie bazy materialnej Straży Pożarnej, Granicznej, GOPR, WO-PR, społecznych strażników przyrody w powiecie – zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego – wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przed klęskami żywiołowymi – regulacja rzek i potoków

	<ul style="list-style-type: none"> – budowa zbiorników przeciwpowodziowych – lokalizacja terenów zalewowych i ich racjonalne zagospodarowywanie – opracowanie programu ratownictwa – utrzymanie bezpieczeństwa w górach
C34	– Edukacja komunikacyjna
Cel generalny - POLITYKA EKOLOGICZNA	
Cel strategiczny C4 – ELIMINACJA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKOWYCH I RACJONALIZACJA OCHRONY ŚRODOWISKA	
strategie: C41	– Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców <i>Edukacja ekologiczna:</i> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie i wdrożenie programów nauczania odzwierciedlającego specyfikę problemów ochrony środowiska – informowanie społeczeństwa o problemach ochrony środowiska – organizacja systemu informacji o środowisku
C42	– Zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska <i>Uporządkowanie gospodarki komunalnej:</i> <ul style="list-style-type: none"> – promocja właściwej gospodarki wodno - ściekowej – usprawnianie gospodarki odpadami – eliminacja niskiej emisji w jednostkach administracji powiatowej – poszukiwanie alternatywnych źródeł energii – redukcja hałasu komunikacyjnego
C43	– Obniżenie ładunków zanieczyszczeń emitowanych przez przemysł <i>Uzgodnianie warunków korzystania ze środowiska:</i> <ul style="list-style-type: none"> – pozwolenia zintegrowane
C44	– Zachowanie terenów cennych pod względem przyrodniczym <i>Ochrona istniejących walorów środowiskowych:</i> <ul style="list-style-type: none"> – organizacja ochrony różnorodności biologicznej przyrody – organizacja ochrony wód na terenie powiatu – organizacja ochrony istniejącej bioróżnorodności zbiorowisk leśnych i nieleśnych
C45	– Właściwe kształtowanie istniejących walorów środowiskowych <i>Racjonalna gospodarki zasobami środowiska:</i> <ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie racjonalnej gospodarki drzewostanem, halami, pastwiskami i nieużytkami – zwiększanie lesistości – ochrona promocyjnych kompleksów leśnych – prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej – prowadzenie racjonalnej gospodarki wodami na terenie powiatu – współpraca z organizacjami pozarządowymi
C46	– Racjonalizacja ochrony środowiska <i>Usprawnienie zarządzania środowiskiem:</i> <ul style="list-style-type: none"> – organizacja monitoringu środowiska w zakresie wód, emisji zanieczyszczeń do powietrza, przyrody ożywionej, zagrożeń ekologicznych.

Strategia wskazuje szczegółowe cele, środki realizacyjne, zadania i instrumenty zarządzania, w tym monitorowania przebiegu realizacji. Monitorowanie wykonania strategii powinno się odbywać cyklicznie od chwili jej przyjęcia, najlepiej na etapie przygotowania budżetu na kolejny rok.

W Strategii Rozwoju nawiązano do celów generalnych polityki gospodarczej, społecznej i ekologicznej Państwa, założeń strategii rozwoju województwa śląskiego i strategii wypracowanych przez samorząd lokalny Powiatu Żywieckiego.

W wyniku kompleksowych prac w ramach planowania strategicznego, w Gminie Gilowice, można będzie zrealizować zakładane cele:

- dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy gminy w warunkach Unii Europejskiej,
- aktywne występowanie instytucji z terenu gminy po unijne środki strukturalne,
- uruchomienie mechanizmów przyczyniających się do zrównoważonego rozwoju gminy,

- zaktywizowanie społeczności lokalnej,
- nawiązanie nowej i wzmocnienie dotychczasowej współpracy pomiędzy środowiskami lokalnymi funkcjonującymi w gminie,
- stymulowanie rozwoju społeczno - gospodarczego gminy, a co za tym idzie wzrost jego konkurencyjności gospodarczej,
- promocję gminy w trakcie procesu wdrażania strategii rozwoju.

9.3. Wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego

Polityka przestrzenna wskazana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego przyjętym przez Sejmik Województwa Śląskiego Uchwałą Nr II/21/2/2004 z dnia 21 czerwca 2004 roku (Dz. Urz. Woj. Śl. Nr 68 z dnia 27 lipca 2004 r., pozycja 2049).

Wypis wg załącznika nr 1 odpowiedzi Marszałka Województwa Śląskiego na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzenia studium:

II. USTALENIA PLANU

3. CELE I KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA

I. Dynamizacja i restrukturyzacja przestrzeni województwa

Oczekiwanym rezultatem osiągnięcia celu jest stworzenie przestrzennych warunków dla dynamizowania gospodarczego rozwoju województwa i podniesienia jego konkurencyjności oraz wspierania strukturalnie słabszych obszarów. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Wspieranie tworzenia warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości, innowacji gospodarczej i transferu technologii.
2. Rozwój i wspieranie restrukturyzacji wybranych dziedzin usług publicznych.
3. Przeciwdziałanie największym zagrożeniom i poprawa bezpieczeństwa publicznego.
4. Wykreowanie zintegrowanego regionalnego produktu turystycznego.
5. Rozwój infrastruktury technicznej i transportowej poprawiającej warunki inwestowania.
6. Rozwijanie potencjału wewnętrznych obszarów zagrożonych marginalizacją.

II. Wzmocnienie funkcji węzłów sieci osadniczej

Oczekiwanym rezultatem osiągnięcia celu jest zahamowanie procesu suburbanizacji, zwiększenie atrakcyjności śląskich miast i aglomeracji oraz konkurencyjności Skonsolidowanego Obszaru Metropolitalnego w stosunku do innych metropolii w kraju i Europie. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Promowanie zwartych miast efektywnie wykorzystujących teren.
2. Kształtowanie struktur przestrzennych sprzyjających tworzeniu alternatywnych sposobów transportu w stosunku do samochodu i bardziej przyjaznych środowisku.
3. Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych.
4. Rewitalizacja miejskich dzielnic.

III. Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych

Oczekiwanym rezultatem osiągnięcia celu jest prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego województwa, przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców i wzrostu konkurencyjności województwa. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Ochrona zasobów środowiska.
2. Racjonalne użytkowanie terenów o wysokich walorach środowiska i dużej atrakcyjności dla rozwoju rekreacji i turystyki.
3. Przekształcenia terenów intensywnego rolnictwa.
4. Wzmocnienie ekonomicznej siły i żywotności strukturalnie słabych obszarów wiejskich.

IV. Rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest ukształtowane funkcjonalne systemy infrastruktury technicznej i transportowej, ograniczające zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi, tym samym przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia środowiska i poprawy bezpieczeństwa warunków inwestowania, integracji województwa oraz wzrostu jego europejskiej konkurencyjności. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Wspieranie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym.
2. Promowanie rozwoju pasażerskiego transportu zbiorowego.
3. Promowanie rozwoju zintegrowanych systemów transportu kombinowanego.
4. Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej.

V. Stymulowanie innowacji w regionalnym systemie zarządzania przestrzenią

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest ład przestrzenny i wysokie poczucie u mieszkańców województwa śląskiego związku z ich terytorium. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Wykreowanie i rozwój obszarów metropolitalnych.
2. Promowanie innowacyjnych instrumentów zarządzania przestrzenią.

VI. Rozwój współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest wyeliminowanie zbędnych problemów i konfliktów w zagospodarowaniu przestrzennym w obszarach przygranicznych i stykowych z innymi województwami oraz integracja województwa z przestrzenią europejską. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Rozwijanie współpracy trans granicznej w obszarach stykowych.
2. Rozwijanie współpracy międzyregionalnej w obszarze makroregionu.
3. Rozwijanie współpracy ponadnarodowej.

9.4. Wnioski z opracowania ekofizjograficznego

Dokument p.t. „OPRACOWANIE EKOFIZJOGRAFIK - wykonane przed podjęciem prac planistycznych, mających na celu zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Gilowice” sporządzono w maju 2003 roku. Opracowanie obejmuje obszar w granicach administracyjnych gminy Gilowice i wykonane zostało na zlecenie Urzędu Gminy w Przedsiębiorstwie Innowacyjno-Wdrożeniowym Ochrony Środowiska w Andrychowie, przez zespół pod kierunkiem mgr Małgorzaty Sochy.

Celem opracowania było rozpoznanie i ocena warunków fizjograficznych dla określenia przyrodniczych uwarunkowań dla funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania, eliminowania lub ograniczenia zagrożeń oraz zapewnienia trwałości podstawowych procesów przyrodniczych na obszarach objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie ekofizjograficzne jest odrębnym dokumentem sporządzanym wyprzedzająco przed ukończeniem prac nad projektami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy. Opracowanie ma charakter opracowania podstawowego i spełnia warunki dokumentu sporządzonego dla projektów planistycznych na obszarze gminy Gilowice.

W celu wskazania obszarów, których użytkowanie i zagospodarowanie (z uwagi na cechy zasobów środowiska i ich rolę w strukturze przyrodniczej) powinno być podporządkowane zachowaniu bioróżnorodności oraz dla ustalenia ograniczeń w zagospodarowaniu określono uwarunkowania ekofizjograficzne i należą do nich:

Określenie przydatności terenów dla rozwoju funkcji użytkowych.

- Wyznaczenie nowych terenów pełniących funkcje użytkowe winno nawiązywać do istniejącego zagospodarowania, a dodatkowo winno być uzależnione od możliwości realizacji niezbędnej infrastruktury.

- Tereny przydatne do rozwoju funkcji mieszkaniowej generalnie winny być związane z obszarami, na których już są zlokalizowane skupiska zabudowy; nowa zabudowa winna być lokalizowana na terenach o korzystnych warunkach podłoża, możliwie najdalej od brzegów potoków.
- Pod zabudowę mieszkalną i letniskową nadają się kompleksy trwałych użytków zielonych z glebami IV-VI klas bonitacyjnych.
- Tereny rozwoju mieszkalnictwa i drobnych usług należy przede wszystkim sytuować w obrębie historycznie ukształtowanej zabudowy centrum wsi Giłowice i Rychwałd.
- Priorytetowym kierunkiem zmian funkcjonalno-przestrzennych powinna być regulacja uformowania przestrzennego, w tym tworzenia właściwie ukształtowanych przestrzeni publicznych, a także ochrona walorów kulturowych i krajobrazowych (w szczególności ochrona zabudowań drewnianych).
- Możliwość wprowadzenia nowej zabudowy mieszkalnej także w obszarach obecne zagospodarowanych rozproszoną zabudową (dotyczy szczególnie terenów w Giłowicach wzdłuż drogi wojewódzkiej oraz wzdłuż dróg łączących tę drogę z centrum Giłowic).
- Obiekty o funkcji przemysłowej i usługowej winny być lokalizowane poza terenem objętym granicami parku krajobrazowego i jego otuliny (wskazana lokalizacja w obrębie istniejącej infrastruktury przemysłowo-usługowej).
- Z uwagi na duże walory przyrodnicze i krajobrazowe, na terenie gminy nie powinny być sytuowane przedsięwzięcia mogące szczególnie negatywnie oddziaływać na środowisko.
- Istniejące zwarte kompleksy gruntów ornych oraz użytków zielonych nie powinny zmieniać swej dotychczasowej funkcji; oznacza to, że w terenach tych nie powinno się wyznaczać nowych obszarów mieszkaniowych.
- Chronione przed zmianą funkcji winny być także tereny lasów i zadrzewień.
- Nie należy lokalizować nowej zabudowy mieszkalnej i letniskowej w obrębie zewnętrznych stref brzegowych kompleksów leśnych; bezwzględnie należy wprowadzić strefy buforowe o optymalnej szerokości 50 m od ściany lasu (minimum 25 m) oraz w obszarach nadbrzeżnych naturalnych cieków wodnych.
- Do pełnienia funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych, turystycznych mogą służyć, w ograniczonym zakresie, tereny niezalesione stoków o niewielkich walorach przyrodniczych i mało przydatnych dla rolnictwa.
- Wewnątrz terenów użytkowych należy zachować istniejące tereny biologicznie czynne.

Wskazanie terenów, których użytkowanie i zagospodarowanie winno być podporządkowane potrzebom zapewnienia prawidłowego funkcjonowania środowiska.

- Obszary przeznaczone do pełnienia funkcji przyrodniczych i turystyczno-rekreacyjnych winny być chronione przed zmianą sposobu zagospodarowania.

Ograniczenia wynikające z konieczności ochrony zasobów środowiska lub występowania zagrożeń i uciążliwości.

- Należy w planach miejscowych wprowadzić zakaz lokalizacji inwestycji, których szkodliwe oddziaływanie wykracza poza granice terenu.
- Na terenie całej gminy należy wprowadzić zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- Budowane obiekty kubaturowe winny posiadać wysokie walory estetyczne, zgodne z tradycjami architektury regionalnej dostosowanej do krajobrazu.
- Dla obszarów wód powierzchniowych należy wprowadzić zakaz prowadzenia działań powodujących zmiany stosunków wodnych.

- Odrębnymi jednostkami urbanistycznymi proponuje się objąć lasy, większe zadrzewienia śródpolne, zieleń towarzysząca ciekom wodnym, zieleń urządzoną przy traktach komunikacyjnych, parkową, na cmentarzach itp., z obowiązkiem jej zachowania i ochrony.
- Wszystkie lasy państwowe na terenie gminy są lasami ochronnymi, w których muszą być przestrzegane zasady zagospodarowania jak dla lasów ochronnych; powyższe zasady powinny dotyczyć także w pozostałych lasach.
- W celu ochrony powietrza atmosferycznego rozważyć możliwość wprowadzenia wymogu rezygnacji z wykorzystywania do celów grzewczych węgla i jego pochodnych.
- Na terenie ujęć wody powierzchniowej przestrzeganie zasad obowiązujących w strefach ochrony pośredniej.
- Przestrzegane winny być wszystkie obowiązki wynikające z objęcia przedmiotowego terenu ochroną związaną z przynależnością do obszarów Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz Kopeksu lasów ochronnych.
- W planie zagospodarowania przestrzennego należy wskazać wszystkie obszary chronione akustycznie.
- W planie zagospodarowania przestrzennego należy wskazać obszary istniejących osuwisk i tereny przydatne do ich powstawania; w planowanych i istniejących jednostkach mieszkaniowych położonych na tych obszarach wpisać obowiązek wykonania badań geotechnicznych podłoża w celu właściwego posadowienia budynków nowoprojektowanych i rozbudowywanych.
- Należy wyeliminować lub ograniczyć możliwość powstawania nowej zabudowy trwałej w obszarach predestynowanych do zalania falą powodziową rzeki Łękawki.